

Dr. Seid ibn Ali ibn Vehf El-Kahtani

Qëndrimet e **Profetit** **Muhammed** ﷺ gjatë thirrjes tek Allahu

 shembulli
— ECTIME —

QËNDRIMET E PROFETIT

MUHAMED ﷺ **GJATË THIRRJES**

Dr. Seid El Kahtani

Përktheu: Dr. Sedat Islami

Redaktor fetar: Almedin Ejupi

Redaktor gjuhësor: Jeton Koqinaj

مواقف النبي صلى الله عليه وسلم في الدعوة إلى الله تعالى (باللغة الألبانية)

تأليف: د. سعيد بن علي بن وهف القحطاني

ترجمة: د. سادات إسلامي
مراجعة شرعية: أالمدین أیوبی
تدقیق لغوی: یتون کوجینای

المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة

هاتف: +٩٦٦١١٤٤٥٤٩٠٠ فاكس: +٩٦٦١١٤٩٧٠١٢٦ ص ب: ٢٩٤٦٥ الرياض: ١١٤٥٧

ISLAMIC PROPAGATION OFFICE IN RABWAH

P.O.BOX 29465 RIYADH 11457 TEL: +966 11 4454900 FAX: +966 11 4970126

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

PARATHËNIE

Falënderimi i takon Allahut. Atë e falënderojmë dhe prej Tij falje dhe ndihmë kërkojmë. Kërkojmë mbrojtjen e Allahut kundrejt të këqijave të vetvetes dhe veprave tona. Atë që e udhëzon Allahu, s'ka kush e lajthit dhe atë që e largon nga rruga e vërtetë, s'ka kush e udhëzon. Dëshmoj se s'ka hyjni tjetër përveç Allahut, i Cili është Një, dhe dëshmoj se Muhamedi është rob dhe i Dërguar i Tij.

Libri që keni para duarsh është një shkresë përmbledhëse rreth qëndrimeve të Profetit صلى الله عليه وسلم gjatë thirrjes në rrugën e Allahut ose në dave. Materialin e shtjelluar e kam shtrirë në dy etapa:

- 1) Periudhën para migrimit në Medinë, dhe
- 2) Periudhën pas migrimit në Medinë

Për këtë kontribut timin modest të dhënë këtu lutem që Allahu ta bekojë, ta bëjë të dobishëm,

ta pranojë si ekskluziv vetëm për hir të Tij, të mos më privojë nga mirësia e tij, as në këtë, as në jetën tjetër, si dhe të mos e privojë askënd tjetër që ky libër i bie në dorë. Kjo, se Allahu është më i miri se të gjithë ata që luten, më bujari se të gjithë ata te të cilët mbahet shpresa. Na mjafton Allahu. Sa mbrojtës i mirë që është!

Lëvdatat dhe bekimet e Allahut qofshin mbi robin dhe të Dërguarin e Tij, Muhamedin, të birin e Abdullahut, mbi familjen, shokët dhe mbi të gjithë ata që e pasojnë deri në Ditën e Llogarisë.

Autori,

25.2.1425 h.

HYRJE

Rëndësia e qëndrimeve (vizionit dhe largpamësisë) profetike për thirrësin dhe të thirrurin

Profeti ﷺ ngërthen qëndrime të urta e brilante në fushën e thirrjes dhe predikimit islam. Qëndrimet në fjalë janë të një rëndësie të posaçme për thirrësin. Meditimi i tyre nga ana e tij nënkupton pajisje dhe fisnikërim me urtësi, përfitim përvoje për misionin e tij dhe mundësi të përfitimit të normave nga pikëpamjet e Profetit ﷺ, rrjedhimisht aplikimin e tyre gjatë predikimit që bën. Kjo, se Profeti ﷺ është shëmbëlltyra dhe modeli që duhet pasuar nga çdo besimtar.

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

“Në të Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreson tek Allahu dhe Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun.” (Kurani, El Ahzab, 21)

Në këtë libër, me ndihmën e Allahut të Madhëruar, do të bëj përzgjedhje të disa qëndrimeve të shumta e të panumërta të Muhamedit صلى الله عليه وسلم në dave (thirrjen dhe predikimin islam), të cilat do t'i përmbledh në dy kapitujt vijues:

- 1) Qëndrimet e Profetit صلى الله عليه وسلم para hixhretit (emigrimit), dhe
- 2) Qëndrimet e Profetit صلى الله عليه وسلم pas hixhretit.

Kapitulli I:
QËNDRIMET E
PROFETIT MUHAMED
ﷺ PARA HIXHRETIT

1. LARGPAMËSIA PROFETIKE NË PERIU DHËN E THIRRJES DHE PREDIKIMIT FSHEHTAS

Meka, siç dihet, ka qenë kryeqendra fetare e arabëve (edhe në periudhën paraislame). Kujdestaria e Qabesë i ishte ngarkuar asaj, siç i ishte ngarkuar edhe përgjegjësia për të gjithë idhujt e shenjtë të arabëve. Sigurisht, nisur nga këto fakte, reformimi i saj ka qenë më i vështirë se i çdo vendi tjetër. Çështja në fjalë, jo vetëm që ka kërkuar vendosmëri të çeliktë, që nuk do të mund të thyhej dot nga sprovat dhe fatkeqësitë, por ka kërkuar edhe urtësi e qëndrim largpamës, që do të bënte ndryshimet e gjendjes aktuale dhe do t'i mundësonte thirrjes që të kornte sukses. Për këtë, pa dyshim, para çdokujt dhe çdo gjëje, duhet t'i detyrohemi Allahut, më të Diturit dhe më të Urtit, që:

﴿يُوتِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا﴾

“Ia jep urtësinë (të kuptuarit e Kuranit) kujt të dojë. Cilatdo që i është dhënë urtësia, vërtet që i është dhënë një mirësi e madhe. Por këtë nuk e kupton tjetërkush, përveç njerëzve të mençur.”
(Kurani: El Bekare, 269)

Allahu i Madhëruar Muhamedin ﷺ e ka fisnikëruar me urtësi, e ka bekuar për suksese, e ka mbrojtur dhe e ka ndihmuar.

Rrjedhimisht, pas urdhrit që kishte marrë nga Allahu për t'ua tërhequr vërejtjen të afërmve për pasojat e gjendjes së tyre shpirtërore (idhujtarisë) dhe shoqërore, Muhamedi ﷺ kishte filluar fshehurazi predikimin apo kumtimin e urdhrit.

Allahu i Madhëruar thotë:

﴿يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ قُمْ فَأَنْذِرْ * وَرَبَّكَ فَكَبِّرْ * وَتِبَّكَ فطَهِّرْ * وَالرُّجْزَ فَاهْجُرْ * وَلَا تَمْنُنْ تَسْتَكْثِرُ * وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ﴾

“O ti, i mbështjellë (o Muhamed)! Çohu dhe paralajmëro! Zotin tënd madhëroje, petkat e tua pastroji dhe largohu nga ndyrësia (adhurimi i idhujve)! Mos jep gjë, me synimin që të marrësh më shumë dhe për hir të Zotit tënd, duro.” (Kurani: El Mudethir, 1-7)

Që këtej e tutje Muhamedi ﷺ, në zgjidhjen apo trajtimin e gjendjes në të cilën ishin kurejshët, filloi të trasonte rrugën e urtësisë, duke shënuar qëndrime madhështore, të cilat

nuk mund t'i arrijë asnjë njeri, madje as mendjet më të ndritura. Fenë filloi t'ua prezantonte njerëzve të tij më të afërt, familjes, shokëve, atyre që i njihte për të mirë dhe që e njihnin për të atillë, që i njihte për dashamirësi ndaj së mirës dhe së vërtetës dhe që e njihnin për sinqeritet dhe interesim për t'i përmirësuar gjërat. Prej atyre që iu përgjigjën ftesës (fesë) së tij ishin një grup që, në historinë islame, morën epitetin *es-sabikunel evvelune* (të hershmit e parë): gruaja e tij, zonja Hatixhe, *radijallahu anha*, ishte e para që pranoi Islamin, pastaj Aliu, Zejd ibn Harithe dhe Ebu Bekri, *radijallahu anhum*.

Ebu Bekri, *radijallahu anhu*, dha një kontribut të madh për të hyrë në këtë fe disa burra, roli dhe rëndësia e të cilëve është e pakontestueshme, si: Othman ibn Afani, Zubejr ibn Avami, Abdurrahman ibn Aufi, Sad ibn Ebu Vekasi, Talha ibn Ubejdilahu, *radijallahu anhum*. Kështu, këta të pestë, që bashkë me Ebu Bekrin, Aliun dhe Zejdin gjithsej bëjnë tetë, njëherazi janë pikërisht të hershmit e parë, ata që u kanë paraprirë njerëzve, (janë) gjenerata e parë dhe ballina e Islamit.

Njerëzit, njëri pas tjetrit, filluan ta pranojnë këtë fe, derisa ajo u bë e njohur dhe filloi të përhapej ndër banorët e Mekës, të cilët flitnin dhe diskutonin për të. Profeti ﷺ takohej me ta, i mësonte e i udhëzonte dhe krejt këtë në mënyrë të fshehtë, ngase daveja ende ishte në periudhën e saj të fshehtë dhe individuale. Shpallja hyjnore vazhdonte me ritmin e saj, madje pas kaptinës *El Mudethir* u intensifikua, por, megjithëkëtë, çështja ende ngeli e fshehtë, ende nuk mund të proklamohet në sheshe dhe ambiente publike. Myslimanët e parë nuk mund të shfaqnin publikisht besimin e tyre e as të kryenin adhurimet, nga frika se kështu do të provohej hidhërimi dhe fanatizmi i kurejshëve për injorancën dhe idhujt e tyre, andaj vazhdonin fshehtazi.¹

¹ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (1/264); *Tarihu-l-Islam*, të Dhehebiut (f. 127); *El-Bidaje ve-n-nihaje*, të Ibn Kethirit (3/24-37); *Zadu-l-Mead* (3/19); *Muhtesar siretihi, sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, të Imam Muhamed ibn Abdulvehabit (f. 59); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/57) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 91).

Myslimanët, ndonëse u shumuan në dyzet burra, ende nuk mund ta shpallnin publikisht fenë e tyre në qarqet kurejshe. Kjo, për shkak të diturisë së Profetit صلی الله علیه وسلم se ky numër i myslimanëve ishte i pamjaftueshëm për t'i bërë ballë presionit dhe trysnisë së kurejshëve ndaj tyre. Rrethanat e diktonin mënyrën e kumtimit. Muhamedi صلی الله علیه وسلم organizonte takimet në grupe, duke i mësuar dhe këshilluar, në mënyrë që prej tyre të nxirrte liderë dhe burra të pamposhtur, që t'u bënë ballë atyre që ishin pozicionuar kundër kësaj feje. Vendtakim ishte përzgjedhur shtëpia e Erkam ibn el Erkam el Mahzumiut, ku Profeti صلی الله علیه وسلم organizonte takime familjare. Krahës kësaj pike të takimit, që, si të thuash, ishte qendër kryesore, kishte edhe pikëtakime të tjera, kishte shtëpi të disa besimtarëve, ku takohej, por jo në mënyrë të organizuar. Aty takimet ishin të rastit, emergjente ose takime të cilat thirreshin nga sahabët, *radijallahu anhum*, bie fjala, shtëpia e Seid ibn Zejdit etj. Megjithëkëtë, shtëpia e Erkamit ishte ajo që kishte fituar pozitën e

qendrës bosht në kohët më të vështira në të cilat kishte kaluar daveja.²

Kështu, në këtë gjendje të fshehur, kaluan tre vjet të proklamimit të fesë. Në këtë periudhë u themelua komuniteti mysliman mbi bazën e vëllazërisë, bashkëveprimit, kumtimit dhe përforcimit të fesë.

Pas pranimit të Islamit nga ana e xhaxhait të Muhamedit صلى الله عليه وسلم, Hamza ibn Abdulmutalibit, *radijallahu anhu*, dhe disa zotërinjve kurejshë, si Omer ibn Hatabi, *radijallahu anhu*, u shpallën fjalët e Allahut (citatat kuranore):

﴿فَاصْدَعْ بِمَا تُؤْمَرُ وَأَعْرِضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ * إِنَّا كَفَيْنَاكَ الْمُسْتَهْزِئِينَ *
الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْمَلُونَ﴾

“Ti prediko haptazi atë që të është urdhëruar dhe largohu nga idhujtarët. Ne të mjaftojmë ty kundër atyre që të tallin, e të cilët, krahas

² Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/31); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/62) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 97).

Allahut, adhurojnë edhe zot tjetër. Do ta marrin vesh mirë ata!” (Kurani: El Hixhr, 94-96)

Kjo flet në mënyrë të qartë se Allahu i Madhëruar e ka fisnikëruar Muhamedin صلى الله عليه وسلم me urtësi, për çka edhe ndërmori këta hapa dhe pati këto qëndrime, që janë shembull dhe metodologji, të cilat thirrësi duhet t’i aplikojë gjatë misionit, veçanërisht nëse është në ambiente apo shoqëri joislame (ku ka idhujtarë dhe jobesimtarë). Në të kundërtën, kjo nuk është argument dhe nuk mund të merret si precedent për fshehjen e davesë në shoqëritë islame. Predikimi i fshehtë i fesë në fillim të Islamit është bërë për shkak se Muhamedit صلى الله عليه وسلم dhe sahabëve, *radijallahu anhum*, nuk u është lejuar që të thonë publikisht *la ilahe il-lallah, Muhamedun Resulullah*, të thërrasin ezanin dhe të falen. Mirëpo, kur ata u forcuan në njëfarë mase, këtë e bënë haptazi, ndaj u sprovuan me ato që për besimtarët janë të njohura.³

³ Shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 75); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/62) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 99).

2. LARGPAMËSIA E PROFETIT ﷺ NË PERIUdhËN E THIRRJES HAPTAZI NË MEKË

Allahu e urdhëroi Muhamedin ﷺ t'ua tërhiqte vërejtjen të afërmve të tij (t'i thërriste në fe). Allahu thotë:

﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ، وَاقْضِ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ، فَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ﴾

“Paralajmëroje farefisn tënd më të afërm dhe bëhu i butë me besimtarët që të pasojnë ty! E, nëse nuk të dëgjojnë, thuaju: “Unë nuk jam përgjegjës për ato që bëni ju.” (Kurani: Esh Shuara, 214-216)

Kështu, Muhamedi ﷺ filloi ta zbatojë urdhrin e Zotit duke thirrur njerëzit publikisht në fe dhe duke ua tërhequr vërejtjen të afërmve (nga dënimi i Zotit, nëse nuk besojnë). Muhamedi ﷺ u bë protagonist i një sërë qëndrimesh, nëpërmjet të cilave, në një rën anë, Allahu i Madhëruar shfaqti madhështinë e fesë islame, dhe, në anën tjetër, urtësinë e guximin e Muhamedit ﷺ si dhe çrrënjosjen e idhujtarisë, disfatën e idhujtarëve dhe poshtërimin e tyre

deri në Ditën e Kiametit. Prej këtyre qëndrimeve të urta do të veçonim:

2.1. Ngjitja në kodrën Safa dhe thirrja publike

Ibn Abasi, *radijallahu anhum*a, rrëfen: “Kur qe shpallur ajeti:

﴿وَأَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ﴾

“Paralajmëroje farefisn tënd më të afërm”
(Kurani: Esh Shuara, 214),

Profeti ﷺ qe ngjitur në kodrën Safa dhe pati filluar të thërrasë: “*O bijtë e Fihrit! O bijtë e Adijit!*” - i thërriste kurejshët, derisa u tubuan. Ata që nuk mund të shkonin personalisht, angazhonin ndokënd që të shkonte në vend të tyrin dhe të shihte çfarë ka (ngjarë që po thërret). Vajti Ebu Lehebi dhe kurejshë të tjerë. Atëherë ai (Profeti ﷺ) tha:

-Çfarë mendoni? Nëse ju them se në luginë gjenden kuaj (kalorës) që duan t’ju sulmojnë, a do të më besoni?!

-Po, - ia kthyen, dhe shtuan: -Asnjëherë nuk na ka rënë të të provojmë ndryshe vetëm sesi të sinqertë dhe korrekt.

-Atëherë, unë, - tha Profeti ﷺ - *jua tërheq vërejtjen para një dënimi të rëndë!*

-Qofsh shkatërruar dhe të shkoftë huq e tërë dita! A për këtë na paske mbledhur?, - tha Ebu Lehebi.

Atëbotë, Allahu i Madhëruar shpalli:

﴿تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ * مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ﴾

“Iu thafshin duart Ebu Lehebit dhe u thaftë në gjithçka! Nuk do ta ndihmojnë atë as pasuria dhe as fitimet e tjera.” (Kurani: El Mesed, 1-2)⁴

⁴ Ngjarjen e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *Et tefsir*, kreu: “*Ve endhir ashireteke-l-akrebine*”, 8/501, hadithi numër 4770. Po ashtu, e shënon edhe Muslimi në *Sahihun* e tij, libri *El Iman*, kreu: Ajeti: “*Ve endhir ashireteke-l-akrebine*”, 1/194, hadithi numër 208. Shënim: Sa herë që përmenden koleksionet e Buhariut dhe Muslimit, për qëllim janë edhe komentaret e tyre,

Në motërzimin e transmetuar nga Ebu Hurejra, *radijallahu anhu*, qëndron se Profeti ﷺ i kishte thirrur të gjitha familjet, duke i thënë secilës familje (përfaqësuesit e saj): “*Shpëtojeni veten tuaj nga Zjarri...*” Pastaj kishte thënë: “*Oj Fatime (ime bijë), shpëtoje veten nga Zjarri, sepse unë nuk mund t’ju ndihmoj tek Allahu me asgjë, por thjesht jam familjar juaji dhe do t’i mbaj lidhjet (familjare mbi këtë bazë).*”⁵

Kjo thirrje universale është në kulmin e kumtimit dhe paralajmërimit (tërheqjes së vërejtjes për ndëshkim në rast mosbesimi). Profeti ﷺ ua shpjegoi njerëzve të tij më të afërm se lidhjet me të mund t’i mbajnë të gjalla vetëm nëse e vërtetojnë (besojnë në) këtë mision. Profeti ﷺ ua bëri me dije se fanatizmi farefisnor, për të

gjegjësisht *Fet’hu-l-Bari*, për Buhariun, dhe *Sherhu-n-Nevevi*, për Muslimin. Përkthyesi.

⁵ Shih: Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *Et-Tefsir*, kaptina *Esh-Shuara*, kreu: “*Ve endhir ashireteke-l-akrebine*”, 5/382; 8/501. Po ashtu, e shënon edhe Muslimi në *Sahihin* e tij, libri *El Iman*, kreu: Ajeti: “*Ve endhir ashireteke-l-akrebine*”, 1/192, hadithi numër 206.

cilin njiheshin arabët, ishte zhdukur apo shkrirë nga nxehtësia (serioziteti dhe objektivizmi) i këtij paralajmërimi të përcjellë nga Allahu i Madhëruar. Profeti صلى الله عليه وسلم në këtë ngjarje madhështore i ftoi që ta pranonin Islamin për fe, siç i ndaloi nga adhurimi i idhujve, i nxiti për në Xhenet si dhe ua tërhoqi vërejtjen nga Xhehenemi. Meka pothuajse shpërthente nga zemërimi. Ishte përgatitur për ta “frenuar” këtë thirrje madhështore, e cila do të lëkundte me rrënjë adetet, traditat dhe trashëgiminë e saj prej injorance (xhahiliete). Por, i Dërguari i Allahut صلى الله عليه وسلم nuk u mor shumë me qëndrimet dhe pozicionimin e tyre. Ai është i Dërguar e urdhri i Allahut duhet çuar në vend, edhe nëse e kundërshton tërë bota. Dhe kështu bëri ai صلى الله عليه وسلم.⁶

I Dërguari i Allahut صلى الله عليه وسلم vazhdonte ta kumtonte Islamin, ditën dhe natën, fshehurazi dhe haptazi, asgjë nuk e ndalte dhe nuk e pengonte nga kryerja e misionit të tij. I ndiqte njerëzit në

⁶ Shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 78); *Fikhu-s-sireh*, të Muhamed Gazaliut (f. 110) dhe *Es-Siretu en-nebevijjetu durusun ve iber*, të Mustafa Sibait (f. 47).

takimet, tubimet dhe manifestimet e tyre. E shfrytëzonte sezonin e haxhillëkut, thërriste këdo që takonte: të lirin e robin, të fortin e të dobëtin, të pasurin e të varfrin, sepse për të të gjithë njerëzit ishin njësoj.

Kurejshët e fuqishëm nuk kursyen ushtrimin e dhunës psikike dhe fizike, ndërsa Meka donte të shpërthente nga hidhërimi, ngase nuk mund ta paramendonte ndarjen nga adhurimi i putave dhe idhujve.⁷ Por, përkundër kësaj trysnie e dhune, Muhamedi ﷺ nuk iu nda misionit të tij. Nuk e braktisi edukimin dhe përgatitjen e atyre që hynë në Islam. Takohej me ta në shtëpitë e tyre në nivel familjesh, por larg syve të kurejshëve. Përgatiste heronj, të cilët do të ishin të aftë dhe të gatshëm për ta bartur barrën e misionit dhe detyrimet që dilnin për përhapjen e Islamit. Kësisoj rrodhi themelimi i një shtrese të caktuar të besimtarëve të parë, të dalluar dhe të veçuar për besimin e tyre të fortë, për nivelin e lartë të përgjegjësisë, për nënshttrimin ndaj urdhrit të Zotit, për dëgjueshmërinë ndaj eprorit,

⁷ Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/40).

për zbatimin dhe jetësimin e çdo gjëje që vinte prej tij ﷺ me dëshirën, dashurinë dhe vullnetin më të madh të mundshëm.

Me këto qëndrime plot urtësi dhe këtë edukim të shëndoshë e të çiltër, Muhamedi ﷺ ia arriti ta çonte amanetin në vend, të përçonte mesazhin, të këshillonte umetin, të angazhohej në rrugën e Allahut e të vendoste një metodologji dhe rrugë, të cilën do ta përshkonim në misionin, predikimin dhe raportet tona. Kjo, se ai është shembulli dhe prijësi ynë, sipas udhëzimit të të cilit veprojmë dhe me urtësinë e të cilit ndriçojmë.

Misionin e filloi me disa komponentë, që i zgjodhi e i edukoi dhe të cilët ia pranuan thirrjen e i besuan, për të vazhduar më pas me njerëzit në përgjithësi. Gjatë kësaj thirrjeje (këtij misioni) u fokusua tek ata që shihte ose shpresohej se kanë mundësi (ta bartin misionin), kështu që, nga komponentët në fjalë, rezultoi bërthama e bazës së fortë, mbi të cilën u vendosën shtyllat e davesë.⁸

⁸ Shih: *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/56).

Me gjithë këtë kontribut madhor, Muhamedi صلى الله عليه وسلم, edhe pse kishte mundësi, nuk përvetësoi komplotin politik si mënyrë, as komplotin ndaj individëve të caktuar. Muhamedi صلى الله عليه وسلم kishte mundësi të angazhonte ndonjë sahab për të mbytur ndokënd prej kokave të idhujtarëve, si: Velid ibn Mugire Mahzumiun, apo të tjerë, si: As ibn Vail Sehmiun, Ebu Xhehl ibn Amër ibn Hishamin, Ebu Lehebin, Nadër ibn Harithin, Ukbe ibn Ebu Muajtín, Ubej ibn Halefin, Umeje ibn Halefin etj. Këta, ndonëse ishin prej më të zëshmeve kundër myslimanëve, madje ishin prej atyre që ushtronin dhunë fizike kundër tyre, Profeti صلى الله عليه وسلم nuk urdhëroi as vrasjen e tyre, as të ndonjë tjetri prej armiqve të myslimanëve. Kjo, se veprime sikurse këto mund të kenë efekte të rënda negative: mund të shuajnë njëherë e përgjithmonë komunitetin mysliman apo mund të vënë pengesa të pakapërcyeshme. Në këtë periudhë Profeti صلى الله عليه وسلم nuk u urdhërua të luftonte kundër tyre, ngase kësisoj urdhëronte Allahu, më i Urti dhe më Dijshmi prej të gjithëve!

Kjo duhet të jetë metodologjia e thirrësve të çdo kohe e të çdo vendi. Ata duhet ta përvetësojnë

metodologjinë profetike, pavarësisht se a bëhet fjalë për periudhën para apo pas migrimit. Rruga e qëlluar e davesë është t'u përmbahemi vlerave, udhëzimit, virtyteve, urtësive dhe veprimeve të Profetit tonë ﷺ, ashtu siç synonte, dëshironte e manifestonte ai.⁹

⁹ Shih: *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/56).

2.2. Qëndrueshmëria e Muhamedit صلی الله علیه وسلم para përfaqësuesve kurejshë dhe rezistenca ndaj persekutimit të tyre

Kurejshët menduan që të provojnë një mënyrë të re në sfidimin e misionit të Muhamedit صلی الله علیه وسلم, mënyrë kjo që do të fillonte me joshje e, gjithnjë sipas tyre, do të mbaronte me frikësim dhe kërcënime. Muhamedit صلی الله علیه وسلم do t'i bënin oferta që të sprapsej nga ky mision, kurse xhaxhait të tij do t'i dërgonin selam (kërcënues) që ta kishte parasysh çështjen e nipit të tij, madje do t'i kërkonin që të mos vazhdonte më me përkrahjen që i bënte Muhamedit dhe fesë së tij.¹⁰

Ja sesi ishin mënyrat e tyre:

- 1) Liderët kurejshë vajtën tek Ebu Talibi dhe i thanë: “Ti je i moshuar dhe gëzon vlerë e pozitive të ne. Të kemi tërhequr vërejtjen ndaj nipit tënd, por, siç duket, nuk e ke marrë parasysh (nuk e ke ndaluar). Bëtohem në Allahun se ne nuk do ta

¹⁰ Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/41) dhe *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 112).

durojmë fyerjen që ua bën baballarëve tanë, zhvlerësimin që u bën ëndrrave tona, sharjen dhe diskreditimin që ua bën zotave tanë. Kemi ardhur që ta ndalosh, përndryshe do të të luftojmë ty dhe atë, derisa të shkatërrohet njëra palë (ne ose ju).”

Ebu Talibit i erdhën rëndë këto kërcënime, e shqetësuan shumë ndarja dhe armiqësia e popullit, por, megjithatë, Muhamedin صلى الله عليه وسلم nuk ua dorëzoi dhe nuk u distanca prej tij. Kërkoi ta thërrisnin Muhamedin صلى الله عليه وسلم, të cilit i tha: “O nipi im! Populli yt më erdhën sot dhe më thanë kështu e kështu. Mos më shtyj në diç që, as unë e as ti nuk mund ta përballojmë. Mos ua thuaj më ato fjalë prej të cilave po ndihen keq.”

Muhamedi صلى الله عليه وسلم nuk u luhat as për një çast të vetëm. Përkundrazi, tregoi vendosmëri të madhe, nuk i frikësohej askujt, sepse e dinte se ishte në të vërtetën, se Allahu do ta bënte fenë e tij triumfuese, se fjala e tij do të ngadhënjente... Sakaq, kur Ebu Talibi e pa

këtë vendosmëri dhe qëndrueshmëri të Muhamedit ﷺ dhe se ai nuk e kishte ndërmend të braktiste misionin e thirrjes në teuhid (besim të pastër), tha: “Betohem në Allahun se, pa u shtrirë unë i vdekur në dhé, nuk do të mund të arrijnë te ti. Marsho me çështjen tënde, nuk do të kesh asnjë pengesë. Përgëzohu dhe qetësohu shpirtërisht!”¹¹

- 2) Me pranimin e Islamit nga ana e Hamza ibn Abdulmutalibit dhe Omer ibn Hatabit, gjërat do të ndryshonin për të mirë. Retë e zymta filluan të largohen ngadalë, ndërsa ky fakt filloi t’i shqetësojë kurejshët. Shtimi i myslimanëve dhe hyrja në Islam duke mos çarë kokën për armiqësinë e kurejshëve i bëri të ndihen në ankth. Menduan të negociojnë me Muhamedin ﷺ. I dërguan Utbe ibn Rebian me disa oferta materiale, me

¹¹ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (1/278); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/42); *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 114) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 94).

shpresë se pranon diç prej tyre dhe heq dorë nga misioni i tij.

Utbe shkoi te Muhamedi صلى الله عليه وسلم dhe iu afrua pranë: “O biri i vëllait tim! Ti e di vendin dhe pozitën që gëzon te ne. Popullit tënd i ke sjellë një problem të madh: i ke përçarë, ua ke zhvleftësuar ëndrrat e tyre, i ke fyer zotat dhe fenë e tyre e paraardhësit ua ke shpallur jobesimtarë. Andaj, dëgjo prej meje këtë ofertë që po të bëj, ndoshta të pëlqen diç e saj dhe e pranon.” Profeti صلى الله عليه وسلم i tha: *“Fol, o Ebu Velid, po të dëgjoj!”*

Atëherë Utbe filloi t’ia shpalosë ofertën: “O biri i vëllait tim! Nëse me këtë mision synon të grumbullosh pasuri, atëherë ne do të grumbullojmë pasuri për ty, derisa të jesh njeriu më i pasur në mesin tonë. Nëse me këtë kërkon nder prijatari, do të të bëjmë të parin tonë, e s’do të ndërmarrim asgjë pa ty. Nëse me të synon mbretërinë, do të të bëjmë mbret. E, nëse ky që po të vjen (engjëlli me shpallje) është diç që po të shtihet (je sëmurrur mendërisht) e nuk po mund ta

largosh dot, atëherë do të kërkojmë shërim për ty dhe do të shpenzojmë pasuritë tona, derisa të shërohesh prej tij, sepse ka raste kur natyra e njeriut e ngadhënjën atë e, rrjedhimisht, ka nevojë për shërim...

Profeti صلی الله علیه وسلم e dëgjonte me vëmendje, e, kur e kreu, i tha: “A e përfundove, o Ebu Velid?!” Ai pohoi. “Atëherë, dëgjomë mua!” Utbe pranoi. Profeti صلی الله علیه وسلم filloi t’ia lexonte disa ajete kuranore:

﴿بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * حم * تَنْزِيلٌ مِّنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ * كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ * بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ * وَقَالُوا فُلُونَا فِي أَكْنَةِ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ...﴾

“Me emrin e Allahut, Mëshiruesit, Mëshirëbërësit! Hâ, Mîm. Kjo është Shpallje prej të Gjithëmëshirshmit, Mëshirëplotit. Ky është një Libër, vargjet e të cilit janë shtjelluar qartë, një Kuran në gjuhën arabe, për njerëzit me dije. Ai sjell lajme të mira dhe paralajmërime, por shumica e njerëzve ia kthejnë shpinën dhe largohen pa e dëgjuar. Ata

thonë: “Ajo për të cilën ti na thërret, nuk i arrin zemrat tona, sepse ato janë të mbrojtura mirë. Veshët tanë janë të shurdhër e midis nesh e teje ka perde. Prandaj ti vepro si të duash, se edhe ne kështu do të veprojmë.” (Kurani: Fusilet, 1-5)

Profeti ﷺ vazhdoi t’i lexonte ajete nga Kurani, kurse Utbe, që vuri duart pas shpine, e dëgjonte me vëmendje. Profeti ﷺ lexoi deri tek ajeti i sexhdes dhe, kur arriti aty, bëri sexhden. Pastaj iu drejtua Utbes: “Dëgjove atë që dëgjove, o Utbe, ti (mendo e vendos çfarë të duash) me të!”¹²

Në një motërzim tjetër qëndron se, Utbe dëgjoi derisa arriti tek ajeti:

﴿فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ﴾

¹² Shih: *Siretu Ibn Hisham* (1/278); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/42); *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 114) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 94).

“Nëse ata shmangen, ti thua ju: “Ju paralajmëroj me rrufenë që goditi fiset ad dhe themud.” (Kurani: Fusilet, 13)

... me ç’rast u ngrit i lemerisur e i trishtuar duke vënë dorën e tij në gojën e Profetit e duke i thënë: “Po të përgjërohëm për Zotin dhe familjen që të ndalosh së lexuari!”

Uthe u kthye me shpejtësi te njerëzit e tij, thuajse po e ndiqnin vetëtimat, sakaq kurejshëve u propozoi e bile i nxiti që ta linin të qetë Muhamedin që ta kryente misionin e tij.¹³

Së pari me bekimin e Allahut e pastaj me urtësinë e tij Muhamedi ﷺ përzgjodhi këto ajete që Utbes t’ia tregojë të vërtetën përkitazi me misionin dhe të Dërguarin, si dhe që Muhamedi bart një libër të shpallur nga Krijuesi që u dedikohet krijesave të Tij, i cili udhëzon

¹³ Shih: *Tefsir Ibn Kethir* (4/62); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/62); *Tarihu-l-Islam*, të Dhehebiut (f. 158); *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 114) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 102).

në të vërtetën dhe i shpëton nga humbja. Për të besuar në këtë libër dhe për të vepruar sipas tij, Muhamedi صلى الله عليه وسلم është i thirrur dhe i obliguar para të gjithëve. Nëse Allahu i Madhëruar urdhëron njerëzit që të mbajnë fenë, atëherë ky urdhër paraprakisht përfshin Muhamedin صلى الله عليه وسلم ose i dedikohet atij para të tjerëve. Ai me këtë nuk kërkon pushtet, pasuri apo famë. Edhe pse pati mundësinë, ai hoqi dorë prej këtyre gjërave, për shkak se është korrekt në atë që fton dhe ka besim të çiltër në Zotin e tij.¹⁴ Ky qëndrim është ndër qëndrimet me më së shumti urtësi që i janë dhënë Profetit صلى الله عليه وسلم. Ai qëndroi i paepur në misionin e tij dhe tregoi sinqeritet e korrektësi duke refuzuar pasurinë, pushtetin, famën, kënaqësitë dhe martesën. Ai zgjodhi fjalët e duhura për vendin e duhur, gjë e cila është domethënia ose ajka e urtësisë.

¹⁴ Shih: *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 113).

3) Idhujtarët vendosën që ta luftojnë Islamin e ta dëmtojnë fizikisht Muhamedin صلى الله عليه وسلم dhe tërë ata që pranojnë Islamin.

Që nga momenti kur Muhamedi صلى الله عليه وسلم kumtoi publikisht thirrjen e tij dhe shpjegoi kotësinë e adhurimit të idhujve, Meka pothuajse shpërthente nga mëria, inati e hidhërimi. Për dhjetë vjet myslimanët i kishte konsideruar si mëkatarë arrogantë, duke u shkaktuar probleme të shumta, duke lejuar derdhjen e gjakut e shkeljen e nderit të tyre dhe konfiskimin e pasurisë së tyre në Haremin e Shenjtë, për të vazhduar me tallje e përqeshje, ironi e përgënjeshttrim, shtrembërim të të vërtetave të Islamit, hedhje të dyshimeve në të, lansim të akuzave të pabaza, kundërshtim të Kuranit duke e përshkruar si trillim i thurur nga të parët... Po kështu, krahas këtyre, tentuan që të arrinin një ujdi, që ata ta adhuronin Zotin një vit, kurse vitin tjetër Muhamedi صلى الله عليه وسلم të adhuronte

idhujt e tyre, e imazhe të tjera qesharake të negociatave të tyre.

Muhamedin e akuzuan صلى الله عليه وسلم për të çmendur e të prekur nga magjia, për gënjeshtar e fallxhor, por ai صلى الله عليه وسلم qëndronte i fortë, i palëkundur, llogariste në shpërblimin e Allahut dhe shpresonte se Allahu do ta ndihmonte fenë e Tij dhe do ta bënte triumfuese.¹⁵

Kurejshët e maltretuan Muhamedin صلى الله عليه وسلم më shumë se pjesën më të madhe të besimtarëve. Ebu Xhehli donte ta nënçmonte duke e rrëzuar me fytyrë përtokë (si forma më e theksuar e poshtërimit ndër arabë), por Allahu i Plotfuqishëm e ruajti dhe e mbrojti. Ebu Hurejra, *radijallahu anhu*, transmeton: “Ebu Xhehli tha: “Në praninë tuaj Muhamedi po e vendosë fytyrën në dhé

¹⁵ Shih: *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 113); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 80, 82); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/85, 88, 91, 93, 94) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 110).

(tokë)?!”¹⁶ Thanë: “Po.” Tha: “Betohem në Latin dhe Uzanë se, nëse e shoh duke e bërë këtë, do ta shkel me këmbën time në fyt ose do ta plandos - do ta rrëzoj përtokë dhe do t’ia përbalt fytyrën.” Ebu Hurejra vazhdon: “Dërguari i Allahut ﷺ vajti dhe filloi të falej, ndërkohë ai ishte zotuar për ta shkelur në fyt. Por, u çmeritën kur për një çast e panë duke u zmbropsur - ecte mbrapsht dhe bënte me duar, sikur mbrohej nga diç. I thanë: “Çfarë pate?” Tha: “Ndërmjet meje dhe tij ishte një hendek plot zjarr, trishtim dhe krahë (të shumtë të engjëjve).” Profeti ﷺ ka thënë: “*Po të më afrohej, engjëjt do ta shqyenin copë-copë.*” Ebu Hurejra tregon: “Pastaj Allahu i Madhëruar shpalli:

﴿كَأَنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَافٍ﴾

“Por vërtet që njeriu shkel çdo cak”
(Kurani: El Alak, 6),

¹⁶ Kësisoj idhujtarët e quanin dhe konsideronin kryerjen e sexhdes. Përkthyesi.

... dhe ajetet që pasojnë deri në fund të kaptinës (në fjalë).¹⁷

Allahu i Madhëruar e mbrojti Muhamedin صلى الله عليه وسلم prej këtij dhe tiranëve të tjerë, kurse Muhamedi صلى الله عليه وسلم duroi këtë dhunë duke shpresuar në shpërblimin e Allahut. Muhamedi صلى الله عليه وسلم sakrifikoi veten, pasurinë dhe kohën e tij për fenë e Allahut.

- 4) Një pamje tjetër të dhunës së ushtruar nga ky tiran dhe zullumqar na e sjell sahabiu i nderuar Abdullah ibn Mesud, *radijallahu anhu*, i cili rrëfen: “Teksa Muhamedi صلى الله عليه وسلم po falej në Qabe, Ebu Xhehli dhe disa shokë të tij qëndronin ulur (duke e shikuar me mëri). Vetëm një ditë më parë ishin therur disa kafshë, andaj Ebu Xhehli iu drejtua shoqërisë së tij: “Kush shkon te kasapi që të marrë mbetjet e kafshëve të therura për t’ia

¹⁷ Hadithin e shënon Muslimi në *Sahihun* e tij, libri *El Munafikine*, kreu: Ajeti kuranor: “*Kel-la inne-l-insane le jatga en reahu istagna*”, 4/2156, hadithi numër 2797. Shih: *Sherhu-n-Nevevijj*, 17/140.

hedhur sipër Muhamedit kur të bëjë sexhden?” U ngrit më fatkeqi (Ukbe ibn Ebu Muajti), i mori mbetjet dhe, kur Muhamedi صلی الله علیه وسلم bëri sexhden, ia hodhi mbi supe. Qeshën shumë, aq sa këmbët nuk i mbanin dot, andaj mbështeteshin te njëri-tjetri, kurse unë shikoja e nuk kisha mundësi të bëja asgjë. Profeti صلی الله علیه وسلم qëndronte ashtu dhe nuk ngrihej, derisa dikush shkoi dhe e lajmëroi Fatimen, e cila ende ishte e mitur. Ia largoi babait të saj ato plehra, pastaj u drejtua nga ata dhe i fyente. Kur Muhamedi صلی الله علیه وسلم e kreu namazin, ngriti zërin dhe u lut kundër tyre. E kishte zakon që, kur lutej, lutej tri herë, dhe, kur kërkonte, kërkonte tri herë. U lut e tha tri herë: *“O Allahu im! Ty po ta lë çështjen e kurejshëve!”* Me të dëgjuar lutjen, të qeshurat e tyre ndaluan. U frikësuan nga lutja e tij. Pastaj Muhamedi صلی الله علیه وسلم vazhdoi të lutej: *“O Allahu im! Hakmerru ndaj Ebu Xhehl ibn Hishamit, Utbe ibn Rebias, Shejbe ibn Rebias, Velid ibn Utbes, Umeje ibn Halefit, Ukbe ibn Muajtit”* dhe përmendi edhe të

shtatin, emri i të cilit nuk më kujtohet. Beto hem në Atë që e ka dërguar Muhamedin ﷺ me të vërtetën se këta që i apostrofoi në lutjen e tij, i kam parë të shtrirë (vrrarë) në Betejën e Bedrit, e më pas janë tërhequr zvarrë në gropën e Bedrit (varrin e bërë shpejt e shpejt për të mos u dekompozuar trupat e tyre).¹⁸

- 5) Ndër keqtrajtimet më të rënda që ka përjetuar Muhamedi ﷺ prej idhujtarëve është rasti që Buhariu e shënon në *Sahihun* e tij nga Urve ibn Zubejri, i cili thotë: “I pata thënë Abdullah ibn Amër ibn el Asit: “Më trego për persekutimin më të rëndë që idhujtarët ia kanë bërë Muhamedit ﷺ!” Më pati thënë: “Teksa Muhamedi ﷺ falej në

¹⁸ Hadithin e shënojnë Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *El vudú*, kreu: “*Idha ulkije ala dhahri el-musal-li kadhrun ev xhifetun lem tefsed alejhi salatuhu*”, 1/349, hadithi numër 240 dhe Muslimi në *Sahihun* e tij, libri *El xhihad ve-s-sejr*, kreu: “*Ma lekije en-Nebijju, sal-lallahu alejhi ue sel-lem, min edha el-mushrikine ve-l-munafikine*”, 2/1418, hadithi numër 1794.

një qoshe të Qabesë, erdhi Ukbe ibn Ebu Muajti, i cili e kapi për krahësh Muhamedin صلی الله علیه وسلم dhe në qafë ia vari një rrobë, duke e shtrënguar fort. Erdhi Ebu Bekri dhe e kapi për krahësh, e largoi nga Muhamedi صلی الله علیه وسلم dhe i tha:

﴿اتَّقُوا رَجُلًا أَن يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ﴾

“Vallë, do të vrisni një njeri vetëm se thotë Allahu është Zoti im” (Kurani: Gafir, 28)

Tortura dhe brutaliteti i idhujtarëve ndaj Muhamedit صلی الله علیه وسلم dhe sahabëve vazhdoi, madje me forma dhe imazhe shumë të rënda, gjë që shtynë sahabët që të venë te Muhamedi صلی الله علیه وسلم dhe të kërkojnë një rrugëdalje, një lutje për ndihmë. Por, Muhamedi صلی الله علیه وسلم, si i urtë që ishte, kishte besimin në Allahun dhe ndihmën e Tij në nivelin më të lartë, andaj nuk lëkundej. Habab ibn Ereti, *radijallahu anhu*, rrëfen: “Iu ankuam të Dërguarit të Allahut صلی الله علیه وسلم (për persekutimet nga idhujtarët) teksa ai ishte i mbështetur në *burdën* e tij, që e

kishte bërë jastëk, në hije të Qabesë, e i thamë: “A nuk do të na ndihmosh, a nuk do të lutesh për ne?” Ai na tha: “*Para jush (në të kaluarën) ka ndodhur që, për shkak të fesë, merrej njeriu, ia hapnin gropën, ku e vendosnin, e pastaj e merrnin sharrën dhe e përgjysmonin. Pastaj, ia rripnin mishin dhe lëkurën me krehër hekuri, por as kjo nuk e largonte nga feja e tij. Betohej në Allahun se Allahu do ta plotësojë këtë fe, ashtu që kalorësi do të shkojë prej Sanasë deri në Hadramevt e nuk do të frikësohet prej askujt tjetër përveç prej Allahut, si dhe prej ujkut për kopenë e vet, por ja që ju po nguteni.*”¹⁹

Ja, kështu persekutimet dhe keqtrajtimet e idhujtarëve ndaj Muhamedit ﷺ dhe shokëve të tij rriteshin dita-ditës, dhe këtë, jo për tjetër, përveç që të lartësonin

¹⁹ Hadithin e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *El menakib*, kreu: *Alamat en-nubuvveti fi-l-Islam*, 6/619, hadithi numër 3612, si dhe e shënon edhe në pjesë tjera të *Sahihut*.

fjalën e Allahut, ta kumtonin të vërtetën, për shkak të përqendrimit në të (të vërtetën), thirrjes për në besimin e pastër dhe luftimin e adeteve, zakoneve dhe besëtytnive të idhujtarisë.

- 6) Profeti صلى الله عليه وسلم u torturua në forma dhe mënyra të ndryshme, secila më brutale dhe më e dhunshme se tjetra. Për ta përqeshur dhe për t’u tallur me të, ia deformuan edhe emrin. Idhujtarët, duke shfaqur urrejtjen dhe mërinë e tyre ndaj Muhamedit صلى الله عليه وسلم, nuk e thërrisnin me këtë emër, që ka kuptimin e lëvdimit dhe mirësisë. Ia shtrembëruan emrin, nga Muhamed (i lëvduar) në Mudhemem (i nënçmuar, përbuzur). Kur e përmendnin për të keq (e mallkonin), shpreheshin: “Allahu bëftë kështu e kështu me Mudhememin!” Por, ngaqë emri “Mudhemem” nuk ishte emër i Muhamedit صلى الله عليه وسلم, kjo që thoshin, falë ndihmës së Allahut, nuk qëllonte në nishan Muhamedin صلى الله عليه وسلم. Muhamedi صلى الله عليه وسلم ka thënë:

«أَلَا تَعْجَبُونَ كَيْفَ يَصْرِفُ اللَّهُ عَنِّي شَتْمَ قُرَيْشٍ وَلَعْنَهُمْ،
يَشْتُمُونَ مُذَمَّمًا، وَيَلْعَنُونَ مُذَمَّمًا وَأَنَا مُحَمَّدٌ.»

“A nuk mahniteni sesi Allahu largon prej meje të sharat e kurejshëve dhe mallkimin e tyre?! Po e shajnë dhe po e mallkojnë Mudhememin (të nënçmuarin, përbuzurin), ndërsa unë jam Muhamedi (i lëvduari).”²⁰

Profeti ﷺ ka pesë emra, por ky emër nuk është asnjëri prej tyre.²¹

Kur Umu Xhemil, gruaja e Ebu Lehebit, kishte dëgjuar për ajetet që ishin shpallur përkitazi me të dhe burrin e saj, kishte vajtur te Profeti ﷺ, i cili ishte duke qëndruar te Qabeja bashkë me Ebu Bekrin, *radijallahu anhu*. Kishte mbushur duart me gurë, por Allahu ia mori

²⁰ Hadithin e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *El menakib*, kreu: “Ma xhae fi esmai Resulil-lahi, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*,” 6/554, hadithi numër 3533.

²¹ Shih hadithin që e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *El menakib*, kreu: “Ma xhae fi esmai Resulil-lahi, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*”, 6/554, hadithi numër 3532.

shikimin, ndaj nuk e shihte dot Muhamedin صلی الله علیه وسلم. Iu afrua Ebu Bekrit dhe i tha: “Ku e ke shokun? Jam informuar se ai po flet keq për mua. Betohem në Allahun se, po ta gjeja, do ta gjuaja në gojë me këta gurë. Betohem në Allahun se unë jam poete”, - dhe “recitoi”:

Mudhememin e kundërshtuam,

Çështjen e tij e refuzuam,

*E fenë e tij s’e pranuam.*²²

Kurejshët vazhduan ta keqtrajtonin Muhamedin صلی الله علیه وسلم dhe ata që pranonin Islamin. Gjendja u përshkallëzua kur numri i myslimanëve rritej nga dita në ditë. E, kur Muhamedi صلی الله علیه وسلم pa se gjendja përkeqësohej dhe se nuk mund të bënte asgjë që të parandalonte dhunën që ushtrohej mbi shokët e tij, saqë prej tyre kishte që torturoheshin deri në vdekje, dha leje për të migruar në Etiopi. Ishin gjithsej 12 burra dhe 4 gra që migruan herën e parë. Prijës kishin Othman ibn

²² Shih: *Siretu Ibn Hisham* (1/378).

Afanin, *radijallahu anhu*. Deshi Allahu që, në kohën kur ata ishin në bregdet, ndaluan dy anije dhe i bartën e i dërguan në Etiopi. Ishte muaji rexheb i vitit të pestë të dërgimit të Muhamedit صلى الله عليه وسلم. Kurejshët morën vesh për punën e tyre, kështu që iu vunë gjurmëve, por nuk arritën t'i zinin dot. Duke qenë në Etiopi myslimanët u dezinformuan se idhujtarët e kishin lënë të lirë Muhamedin صلى الله عليه وسلم, kështu që u kthyen nga Etiopia në Mekë. Por, vetëm pak para arritjes kuptuan se lajmi ishte i gënjeshtërt dhe se kurejshët, jo që nuk kishin hequr dorë nga dhuna, porse e kishin ashpërsuar atë. Disa prej tyre arritën që të hynin në Mekë nën mbrojtjen dhe protektoratin e disa familjeve, prej të cilëve edhe Ibn Mesudi. Ai kuptoi se lajmi, kinse kurejshët e kishin pranuar Islamin, ishte i rremë. Në Mekë mund të hyhej vetëm nën mbrojtjen e ndonjë familjeje, ose fshehurazi. Gjërat vazhduan kësisoj. Dhuna e kurejshëve nuk u ndal. Profeti صلى الله عليه وسلم dha leje për të dytën herë që të emigrohej në

Etiopi. Kësaj radhe numri i atyre që shkuan ishte më i madh: 83 burra dhe 9 gra. Në mesin e tyre ishte edhe Amar ibn Jasiri. Muhaxhirët myslimanë ishin të sigurt në fqinjësinë e mbretit As'hamen Nexhashiu. Kur kurejshët morën vesh për këtë, i dërguan dhurata që t'ua kthente muhaxhirët në Mekë. Nexhashiu nuk i ktheu ata, por ua ktheu dhuratat e tyre në shenjë refuzimi. Kështu, muhaxhirët vazhduan të jetojnë të sigurt në Etiopi deri në vitin e Hajberit, kur iu bashkëngjitën Muhamedit ﷺ në Medinë.²³

- 7) Kur kurejshët panë përhapjen e Islamit dhe numrin e madh të atyre që e pranorin atë përditë, si dhe kur mësuan për mirëpritjen që iu bë atyre në Etiopi e sigurinë që iu ofrua, menduan hapin e

²³ Shih: *Zad el-me'ad*, të Ibn el Kajimit (3/23, 36, 38); *Siretu Ibn Hisham* (1/343); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 89); *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 120); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/66); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/98; 109) dhe *Tarih el-Islam*, të Dhehebiut (f. 183).

radhës: donin të lëçitnin fiset beni hashim, beni abdulmutalib dhe beni abdumenaaf. Dëshironin një bojkot të plotë duke braktisur tregtinë, martesat, përshëndetjet, takimet etj. Kusht të heqjes së bojkotit kishin dorëzimin e Muhamedit ﷺ. Shkruan edhe një fletushkë (kontratë), të cilën e varën në murin e Qabesë. Të gjithë pjesëtarët e fiseve beni hashim dhe beni abdulmutalib ranë në ujdi për ta mbrojtur Muhamedin ﷺ, duke përjashtuar Ebu Lehebin, që ishte krah kurejshëve, jo vetëm kundër Muhamedit ﷺ, por edhe kundër beni abdulmutalibëve dhe beni hashimëve.

Profeti ﷺ u izolua në *shuabin* (pronën, luginën) e Ebu Talibit më 1 muharrem të vitit të shtatë të dërgimit. Mbetën në një gjendje bojkoti dhe izolimi. Kishin mungesë furnizimesh me ushqim dhe gjëra të tjera esenciale për tre vjet me radhë. Gjendja vazhdoi deri atëherë kur Muhamedi ﷺ pa mjerimin e madh që i kishte kapluar, dëgjoi të qarat e fëmijëve që qanin nga mungesa e ushqimit, si dhe

u informua nga Allahu se Ai, qoftë i Lartësuar, kishte dërguar një brejtës që kishte brejtur fletushkën në tërësi, me përjashtim të vendit ku theksohej emri i Allahut. Lidhur me këtë e lajmëroi xhaxhain, i cili doli dhe i lajmëroi kurejshët, duke shtuar: “Nëse kjo që po thotë nipi im nuk është e vërtetë, atëherë do t’jua dorëzojmë, ndryshe, do ta largoni bojkotin dhe padrejtësinë ndaj nesh.” Pranuan. Shkuan te Qabeja dhe e zbritën poshtë kontratën-fletushkën. Panë se ishte ashtu siç ka thënë Muhamedi ﷺ. Ata që vazhduan në idhujtarinë e tyre, u mbushën edhe më shumë me inat dhe mëri kundrejt myslimanëve. Por, embargoja dhe bojkoti u hoqën. Muhamedi ﷺ doli nga kjo gjendje izolimi, ndërkohë ishte viti i dhjetë i dërgimit. Pas gjashtë muajsh i vdiq xhaxhai, e vetëm tri ditë (thënë

ndryshe) pas vdekjes së tij vdiq edhe Hatixhja, *radijallahu anha*.²⁴

Pas vdekjes së tyre të këqijat do ta vërshonin Muhamedin صلى الله عليه وسلم.

Mendjelehtët nga radhët e popullit të tij do të shfaqnin guxim prej arrogantësh dhe gangsterësh, që ta lëndonin Muhamedin fizikisht e psikikisht صلى الله عليه وسلم.

Shkoi në Taif, me shpresë se do t'i përgjigjeshin thirrjes së tij apo do ta strehonin, ose t'i ndihmonin kundrejt popullit të vet. Jo që nuk iu përgjigjën, nuk e ndihmuan e nuk i ofruan strehim, porse e maltretuan, madje më shumë seç e kishte maltretuar populli i vet.²⁵

²⁴ Shih: *Zad el-meadd*, të Ibn el Kajimit (3/30); *Siretu Ibn Hisham* (1/371); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 112); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/64); *Et-Tarih el-Islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/109, 127, 128) dhe *Tarih el-Islam*, të Dhehebiut (f. 126, 137).

²⁵ Shih: *Zad el-meadd*, të Ibn el Kajimit (3/31) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 113).

2.3. Qëndrimet e Muhamedit ﷺ ose vizioni i tij pas daljes për të shkuar në Taif

Në muajin sheval të vitit të dhjetë të dërgimit si pejgamber Muhamedi ﷺ shkoi në Taif, me shpresë se do të gjente mirëkuptim për thirrjen e tij dhe se do të gëzonte përkrahje nga banorët e Taifit. Me vete kishte Zejd ibn Harithen. Gjatë rrugës, sa herë që kalonte pranë një fisi, i ftonte në Islam, por nuk gjeti askënd që t'i përgjigjej.

1) Urtësia në thirrjen e banorëve të Taifit

Kur mbërriti në Taif, Profeti ﷺ iu drejtua parisë, të cilët i ftoi në Islam, por nuk pranuan. Madje, reaguan shumë keq. Profeti ﷺ qëndroi në Taif dhjetë ditë, periudhë kjo gjatë së cilës nuk la njeri me pozitë pa i shkuar për t'ia prezantuar Islamin. I thanë që ta lëshonte vendin e tyre, sakaq fëmijët dhe të marrët i nxitën kundër tij, që ta fyenin dhe ta gjuanin me gurë. U rreshtuan dhe e gjuajtën me gurë, saqë edhe e gjakosën. Zejdi mundohej ta mbronte aq sa mundte dhe, për pasojë, mori një të çarë në kokë.

Profeti ﷺ u kthye i pikëluar nga Taifi. Ishte zemërthyer. Rugës, ndërsa kthehej, Allahu dërgoi engjëllin Xhibril bashkë me engjëllin e kodrave, i cili ia shprehu gatishmërinë për të qenë nën urdhrin e tij, që Mekën ta përmbyste me dy kodrat që e rrethojnë.²⁶

- 2) Urtësia madhështore e Muhamedit ﷺ në përgjigjen ndaj engjëllit të kodrave

Aishja, *radijallahu anha*, rrëfen se e ka pyetur Muhamedin ﷺ për një nga ditët që i ka ardhur më rëndë se dita e Betejës së Uhudit, për çka kishte marrë këtë përgjigje: *“Gjithçka kam përjetuar nga ky popull yti, por më së keqi më kanë pritur në Taif, kur ia prezantova veten Ibn Abdi Jalilit. Ai refuzoi atë që desha (atë në të cilën e ftova), kështu që u largova duke qenë i brengosur (dhe i dërrmuar). Nuk u kthjella, vetëm se te (vendi) Karne*

²⁶ Shih: *Zad el-mead*, të Ibn el Kajimit (3/31); *Hadha el-Habib ja muhibb* (132); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 122) dhe *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/135).

Thealib. Ngrita kokën, kur ja, një re më bërte hije. Shikova, kur ja, ishte Xhibrili në të. Më thirri dhe më tha: “Allahu ka dëgjuar atë që të ka thënë populli yt dhe përgjigjet që t’i kanë dhënë. Ta ka dërguar engjëllin e kodrave, që ta urdhërosh çfarë të duash kundrejt tyre (për t’iu bërë atyre).” Xhibrili e thirri engjëllin e kodrave, i cili më përshëndeti me selam, dhe më tha: “O Muhamed! Allahu ka dëgjuar atë që të ka thënë populli yt. Unë jam engjëlli i kodrave e Allahu më ka dërguar që të më urdhërosh çfarë të duash. Andaj, çfarë dëshiron, që t’ua përplas (hedh sipër) të dy kodrat? Profeti ﷺ i tha: “Jo! Përkundrazi, shpresoj që prej pasardhësve të tyre Allahu të nxjerrë breza që do ta adhurojnë vetëm Atë dhe nuk do t’i përshkruajnë shok!”²⁷

²⁷ Hadithin e shënojnë Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *Bidu-l-halk*, kreu: “*Idha kale ehadukum amin ve-l-melaiketu fi-s-sema fevafekat ihdahuma l-uhra gufire lehu ma tekaddeme min dhenbihi*”, 6/312, hadithi numër 3231

Në këtë përgjigje të dhënë nga Muhamedi ﷺ, shfaqen përmasat e madhështisë së personalitetit të tij dhe moralit të përkryer me të cilin e kishte fisnikëruar Allahu i Madhëruar. Në të shfaqet mëshira dhe dhembshuria për popullin, durimi e sakrifica, si dhe është imazh zbërthyes i ajeteve:

﴿فَبِمَا رَحْمَةٍ مِّنَ اللَّهِ لِنْتَ لَهُمْ﴾

“Në sajë të mëshirës së Allahut, u solle butësisht me ta (o Muhamed)...” (Kurani: Ali Imran, 159)

﴿وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ﴾

“Dhe Ne të kemi dërguar ty (o Muhamed) veçse si mëshirë për botët.” (Kurani: El Enbija, 107)

Pas qëndrimit disaditor në hijen e një palme, vendosi të kthehej në Mekë, ta rifillonte misionin aty ku kishte ngelur, ta

dhe Muslimi në *Sahihun* e tij, libri *El xhihad*, kreu: “*Ma lekije en-Nebijju, sal-lallahu alejhi ue sel-lem, min edha el-mushrikine ve-l-munafikine*”, 3/1420, hadithi numër 1795.

kumtonte mesazhin e fesë së përbotshme, madje me vullnet dhe ambicie të lartë. Zejdi, që e shoqëronte, i tha: “Po kthehesh, ndërkohë ata të kanë nxjerrë me dhunë?!” Rrëfëhet se Profeti صلی الله علیه وسلم iu përgjigj: *“O Zejd, prej kësaj që po sheh, Allahu do të na bëjë një rrugëdalje dhe zgjidhje. Allahu do ta ndihmojë fenë e Tij dhe do të bëjë të triumfojë Profeti i Vet!”*²⁸

- 3) Urtësia e Muhamedit صلی الله علیه وسلم në hyrjen në Mekë nën protektoratin e Mutim ibn Adijit

Pastaj u nis për në Mekë dhe, kur bëri të afrohej, dërgoi një njeri nga fisi huza që të kërkonte prej Mutim ibn Adijit ta merrte nën mbrojtje. Mutimi pranoi. I thirri të bijtë dhe fisin e iu tha: “Armatosuni dhe qëndroni te qoshet e Shtëpisë (Qabesë), sepse unë i kam dhënë besë Muhamedit.” Profeti صلی الله علیه وسلم

²⁸ Shih: *Zad el-me'ad*, të Ibn el Kajimit (3/33).

hyri bashkë me Zejdin, ndërsa, kur mbërriti te Qabeja, Mutimi, teksa qëndronte mbi kafshën e tij, u ngrit e tha: “O kurejshë, unë i kam dhënë besë Muhamedit, andaj të mos e sulmojë askush!” Muhamedi صلى الله عليه وسلم shkoi te rukni, e puthi Gurin (e Zi), i fali dy rekate e më pas shkoi në shtëpinë e tij, sakaq Mutimi me të bijtë i qëndronin me shpata përreth, derisa hyri në shtëpi.²⁹

Udhëtimi në Taif vë në pah qëndrime tejet të matura të Muhamedit صلى الله عليه وسلم, gjegjësisht na dëftojnë për:

- qëndrimin dhe vendosmërinë e tij për të vazhduar me misionin e për të mos u ndier pesimist, duke kërkuar fushëveprim dhe shesh të ri pasi që në mejdanin e parë kishin dalë pengesa dhe barriera të mëdha.

²⁹ Shih: *Zad el-mead*, të Ibn el Kajimit (3/33); *Siretu Ibn Hisham* (2/28); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/137) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 125).

- rasti i Taifit është një provë që flet për mjeshtërinë e Muhamedit صلى الله عليه وسلم sa i përket urtësisë. Kur mbërriti në Taif, përzgjodhi zotërinjtë dhe parinë e Taifit për t'ua prezantuar fenë, duke e ditur se, nëse ata e pranonin Islamin, atëherë do ta pranonin tërë pjesëtarët e fiseve.
- gjakosja e këmbëve të tij të ndershme صلى الله عليه وسلم është mësim për durimin dhe sakrificën që një thirrës duhet të bëjë në rrugën e Allahut.
- shembulli i lutjes së Muhamedit صلى الله عليه وسلم dhe mospajtimi i tij me engjëllin e kodrave që të përmbyste Mekën me gjithë banorët e saj është mësim për thirrësin sesi duhet duruar dhe si duhet trajtuar ata që refuzojnë thirrjen apo misionin tënd. Po kështu, ka mësim se nuk duhet çuar duart prej tyre, porse duhet shpresuar se prej tyre nesër mund të ketë njerëz që do ta praktikojnë fenë.

- Kërkimi i protektoratit të Mutim ibn Adijit është mësim sesi thirrësi duhet të hulumtojë njerëz që i garantojnë siguri dhe mbrojtje nga armiqtë, në mënyrë që misionin ta ushtrojë në formën dhe mënyrën e dëshiruar.³⁰

4) Vizioni sa u përket tregjeve dhe sezoneve

Pas kthimit nga Taifi në muajin dhul kade të vitit të dhjetë të dërgimit Muhamedi صلى الله عليه وسلم rifilloi misionin e tij. Shkonte në manifestimet që mbaheshin në sheshe dhe bulevarde, bie fjala, në tregun Ukadh, Maxhne, Dhul Mexhaz, ku prezantonin fiset për të tregtuar dhe për të dëgjuar poezitë që recitoheshin. Muhamedi صلى الله عليه وسلم iu prezantohej këtyre fiseve dhe i thërriste në Islam. Këtë vit, gjegjësisht në sezonin e haxhillëkut, shfrytëzoi mundësinë dhe u shkoi fiseve një nga një, mu ashtu siç bënte që nga

³⁰ Shih: *Es-Siretu en-Nebevijetu durusun ve iber*, të Mustafa Sibait (f. 58) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 134).

viti i katërt i dërgimit kur iu prezantua për herë të parë atyre.

Muhamedi ﷺ nuk mjaftohej vetëm me fiset. Ai ua prezantonte Islamin edhe individëve veç e veç. Dëshironte që tërë njerëzimi të shpëtonin. Abdurrahman ibn Ebu Zinadi rrëfen nga babai: “Më ka treguar një njeri nga beni dejli, që quhej Rebia ibn Ubad, që në fakt ishte jobesimtar: “Në kohën kur ende nuk pata hyrë në Islam, e kam parë Profetin ﷺ në tregun Dhul Mexhaz duke thënë, ndërsa njerëzit ishin tubuar rreth tij: “*O ju njerëz, thoni “la ilahe il-lallah”, që të shpëtoni!”* Pas tij shkonte një burrë me fytyrë të ndritshme, me sy të gemtë, me dy bishtaleca, i cili thoshte: “Ai e ka braktisur fenë (renegat) dhe është gënjeshtar.” Thanë: “Ky është xhaxhai i tij, Ebu Lehebi.”³¹

³¹ Hadithin e shënon imam Ahmedi në *Musned*, 3/492; 4/341, ndërsa senedi është *hasen*. Hadithi ka prova

Sikurse arabët, haxhillëkun e kryenin edhe fiset eus dhe hazrexh, për dallim nga hebrenjtë, që nuk e kryenin atë. Ata që kishin takime me hebrenjtë dhe që kishin dëgjuar për paralajmërimet e ardhjes së një profeti, kur panë Muhamedin ﷺ, e kuptuan se ishte ai për të cilin bënë fjalë hebrenjtë. Ata deshën t'ua paraprijnë hebrenjve, por u kthyen në Medinë duke mos iu besatuar Muhamedit ﷺ këtë vit.³²

Në haxhillëkun e vitit të njëmbëdhjetë të dërgimit Muhamedi ﷺ iu prezantohej fiseve me thirrjen e tij. Duke qenë në Mina, kishte takuar gjashtë djem të rinj të Jethribit³³, të cilëve ua kishte prezantuar Islamin. Ata e pranuan Islamin dhe u

(dëshmi) tek Ibn Hibani, hadithi numër 1683; si dhe te Hakimi në *Mustedrek*, 1/15.

³² Shih: *Zad el-mead* (3/43; 44); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/136); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 129); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/149) dhe *Siretu Ibn Hisham* (2/31).

³³ Emërtimi i Medinës para Islamit. Përkthyesi.

kthyen te populli i tyre, të cilët i lajmëruan për çështjet e fesë së re. Nuk kishte shtëpi ku s'flitej për Muhamedin

34 . صلى الله عليه وسلم

Vitin vijues nga Jethribi vajtën 12 haxhilerë. Pesë prej tyre ishin ata që e kishin takuar Muhamedin صلى الله عليه وسلم vitin paraprak. Sipas terminëve që kishin lënë, u takuan me Muhamedin صلى الله عليه وسلم në Akabe, në Mina, ku pranuan Islamin dhe ia dhanë besën Muhamedit صلى الله عليه وسلم. Nuk ishin vetëm burrat ata që iu besatuan, por ishin edhe gratë. Ubade ibn Samiti transmeton se Muhamedi صلى الله عليه وسلم, ndërsa rreth tij ishte një grup i sahabëve, kishte thënë: *“Ejani të më betoheni për besnikëri dhe të më jepni fjalën se nuk do t'i bëni shok Allahut, nuk do të vidhni, nuk do të bëni imoralitet, nuk do t'i mbytni*

³⁴ Shih: *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/137); *Hadha el-Habib ja muhibb* (2/145); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/149); *Siretu Ibn Hisham* (2/38) dhe *Zad el-mead* (3/45).

fëmijët tuaj, nuk do të gënjeni, nuk do të shpifni dhe nuk do të kundërshtoni për kryerjen e asaj që është e mirë. Ai që pranon, shpërblimin e ka tek Allahu; e, kush e prish besën për çfarëdo qoftë nga kjo që thashë, do të jetë i ndëshkuar në këtë botë, që do të jetë shpagim për mëkatet. Atij që vepron diç nga kjo, çështja i ngelet tek Allahu: nëse do, e ndëshkon; e nëse do, e fal.” Ne, vazhdon sahabiu, ia dhamë besën.”³⁵

Pas besatimit dhe pas mbarimit të haxhillëkut Muhamedi ﷺ bashkë me ta e dërgoi Musab ibn Umejrin, *radijallahu anhu*, për t’ua mësuar dhe për ta përhapur fenë, mision këtë të cilin Musabi e kreu me përgjegjësinë më të madhe. Në vitin vijues, gjegjësisht në vitin e trembëdhjetë të dërgimit, për të

³⁵ Hadithin e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *Menakib el-ensar*, kreu: “Vufud el-ensar ila en-Nebijj, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, fi Mekketë”, 7/219, hadithi numër 3892.

kryer haxhillëkun, nga Medina vajtën 72 burra e 4 gra dhe që të gjithë e pranuan Islamin. Kur arritën në Mekë, lanë takim me Muhamedin صلى الله عليه وسلم në Akabe, ku u takuan dhe biseduan. Kërkuan shpjegim për çfarë do t'i besatoheshin atij. Profeti صلى الله عليه وسلم tha: *“Të më jepni besën për dëgjim dhe respekt në çdo gjendje, patët apo s’patët fuqi: të furnizoni në vështirësi e lehtësi, të urdhëroni për të mirë dhe të ndaloni nga e keqja, të flisni të vërtetën për Allahun, duke mos pasur frikë qortimin e askujt; kur të vijë te ju, të më përkrahni dhe të më mbronin ashtu siç mbronin veten, gratë dhe bijtë tuaj. Nëse e bëni këtë, si shpërblim do të keni Xhenetin!”*³⁶

U ngritën dhe ia dhanë besën.

³⁶ Hadithin e shënojnë imam Ahmedi në *Musned* (3/322), Hakimi, që njehet si vlerësues për autentik, për çka ka edhe miratimin e Dhehebiut (2/624), ndërsa senedi i tij është *hasen* sipas asaj që Ibn Haxheri përmend në *Fet’h* (7/117).

Pas këtij besatimi Muhamedi ﷺ ua caktoi 12 liderë, që do të merrnin përsipër punët e tyre. Nëntë ishin nga fisi hazrexh, kurse tre nga fisi eus. Kur u kthyen në Jethrib, përqafimin e Islamit e bënë publike. Ata bënë një punë të madhe, ndaj nëpërmjet tyre Allahu i Madhëruar i bëri shumë dobi thirrjes islame.³⁷

Pas mbarimit të Besëlidhjes së Dytë të Akabesë dhe suksesit profetik në themelimin e atdheut të parë të Islamit, në Mekë lajmi u përhap me të shpejtë. Kurejshët u bindën se medinasit i ishin besatuar Muhamedit ﷺ, kështu që intensifikuan trysnitë dhe persekutimet e tyre ndaj të gjithë atyre që pranonin Islamin. Duke qenë në këtë gjendje, Muhamedi ﷺ dha urdhër për të migruar në Medinë. Myslimanët migruan

³⁷ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (2/49); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/158); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/142) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 143).

në Medinë. Kurejshët, që e shihnin gjendjen shumë alarmante, më 26 safer të vitit të katërmbëdhjetë të dërgimit u mblodhën dhe morën vendim për ta mbytur Muhamedin صلی الله علیه وسلم. Allahu i Madhëruar e lajmëroi Muhamedin صلی الله علیه وسلم për këtë. Si i urtë dhe vizionar që ishte, Muhamedi صلی الله علیه وسلم urdhëroi Aliun që atë natë të flinte në shtratin e tij. Idhujtarët, nëpërmjet plasaritjes së derës, vrojtuan tërë natën Aliun, kurse Muhamedi صلی الله علیه وسلم shkoi tek Ebu Bekri, me të cilin emigroi në Medinë.³⁸

Qëndrimet dhe rrëfimet që përshkruam, zbardhin dhe ndriçojnë urtësinë madhështore që kishte i Dërguari i Allahut صلی الله علیه وسلم, si:

³⁸ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (2/95); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/175); *Zad el-mead* (3/54); *Es-Siretu en-nebevijjetu durusun ve iber*, të Mustafa Sibait (f. 61); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/142) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 156).

- na ofrojnë imazhe të durimit dhe guximit të tij;
- na mësojnë mënyrën sesi Muhamedi صلى الله عليه وسلم kishte zgjidhur problemet. Kur iu bë e qartë se kurejshët nuk po ndaleshin nga dhuna dhe tirania e tyre, kërkuan një vend për t'u transferuar, një fushëveprim të thirrjes islame, dhe këtë duke mos u mjaftuar vetëm me deklarime formale, por edhe me besatim e besëlidhje. E, vetëm kur u sigurua për lokacionin e ri dhe kur mori përkrahjen e vendasve të atjeshëm, dha urdhër për shpërngulje.
- Na tregojnë mënyrën sesi u gjend kur u mor vendimi për t'iu bërë komploti dhe se një gjë e tillë nuk llogaritet frikë e as ikje nga vdekje, por, thjesht, aplikim dhe përfillje e gjërave konkrete, duke mos harruar mbështetjen në Allahun e Madhëruar.

Ky menaxhim i menduar mirë është një prej shkaqeve të suksesit të davesë. Kështu duhet të jenë edhe thirrësit (hoxhallarët), sepse Muhamedi ﷺ është shembulli dhe modeli i tyre.³⁹

³⁹ Shih: *Es-Siretu en-nebevijjetu durusun ve iber*, të Mustafa Sibait (f. 681).

Kapitulli II
QËNDRIMET E
PROFETIT ﷺ PAS
HIXHRETIT

1. VIZIONI PROFETIK PËR REFORMIMIN DHE THEMELIMIN E SHTETIT

Kur Muhamedi ﷺ shkoi në Medinë, banorët e saj i gjeti me fe, synime, objektiva e organizime të ndryshme. Ata kishin mospajtime, të trashëguara e aktuale. Këto shtresa shoqërore ndaheshin në tri grupe:

- 1) Myslimanë, të cilët përbëheshin nga fiset eus dhe hazrexh, si vendas, dhe nga mekasit, si të ardhur (emigrantë);
- 2) Idhujtarë, që përbëheshin nga fiset e lartpërmendura, të cilët ende nuk kishin pranuar Islamin; dhe
- 3) Hebrenjtë, që përbëheshin nga disa fise, si: fisi benu kajnukaë, që ishin në aleancë me fisin hazrexh; e fiset benu nadir dhe benu kurejdha, që ishin në aleancë me fisin eus.

Fiset eus dhe hazrexh kishin mospajtime të hershme, madje kishin pasur edhe luftëra, disa prej të cilave jo dhe fort larg, kështu që ende

kishin rezerva për njëri-tjetrin.⁴⁰ Profeti ﷺ ia doli t'i zgjidhte të gjitha këto probleme me një urtësi dhe maturi të rrallë. Hapat që ndërmori për të ndryshuar gjendjen dhe rrethanat për të mirë janë si në vijim:

1.1. Ndërtimi i xhamisë dhe tubimi në të, si nisma e parë e bashkimit shpirtëror

Si hapi i parë i ndërmarrë për të reformuar shoqërinë dhe për ta themeluar atë (në baza islame) ka qenë ndërtimi i Xhamisë së Profetit ﷺ, ku bashkëpjesëmarrës ishin të gjithë besimtarët. Sigurisht, në krye të tyre ishte vetë

⁴⁰ Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/214); *Siretu Ibn Hisham* (2/114); *Zad el-mead* (3/62); *Et-tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/159); *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 174); *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 188) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 171). Po ashtu, shih edhe *Sahihun e Buhariut*, kapitullin: "*Hel tunbesh kuburu musriki el-xhahilijeti ve juttehadh mekaneha mesaxhid*", 1/524, hadithi numër 428. Hadithin e shënon edhe Muslimi në librin *El-mesaxhid*, kreu: "*Binau mesxhidi en-Nebijji, sal-lallahu alejhi ue sel-lem*", 1/373-374, hadithi numër 524.

Profeti ﷺ. Ishte puna e parë kolektive, në të cilën bashkëpunonin besimtarët. Ishte punë që bashkoi zemrat dhe reflektoi objektiven dhe synimin e përgjithshëm të punës. Para vajtjes së Muhamedit ﷺ në Medinë, çdo lagje kishte një vend ku tubohej, ku kalonin kohën, qëndronin deri në orë të vona të natës, recitonin poezi etj. Ishte një pamje reale e gjendjes së keqe shoqërore në të cilën gjendeshin me njëri-tjetrin (lagjet me lagje ose fiset me fise). Por, kur u ndërtua xhamia, atëherë adresa e takimit ndryshoi, por jo vetëm ajo. Ndryshoi edhe orari i takimit. Tani takoheshin më shpesh, në çdo kohë të namazit, ku e pyetnin Muhamedin ﷺ, kërkonin këshilla prej tij dhe merrnin mësim.⁴¹

Kësisoj, njerëzit u bashkuan në Medinë, u afruan njëri me tjetrin. Tani, në vend të hasmërive, mbretëronte dashuria. Tanimë nuk kishte shumë grupe, por një grup ose, thënë më mirë, një komunitet. Nuk kishte qendra të shumta

⁴¹ Shih: Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *Menakib el-ensar*, kreu: "Hixhretu-n-Nebijji, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, ve as'habihî", 7/239-240, hadithi numër 3906.

vendimmarrëse, por kishte vetëm një lider, e ai ishte i Dërguari i Allahut ﷺ që kumtonte urdhrat dhe ndalesat e bëra (komunikuar) nga Allahu, të cilat më pas ia mësonte umetit të tij. Myslimanët u bënë një grup i vetëm, në njërën anë, duke shkrirë dallimet, duke forcuar radhët e duke afruar shpirtrat dhe, në anën tjetër, duke u ndihmuar fizikisht me njëri-tjetrin.⁴²

Xhamia nuk ishte vend vetëm për të kryer pesë namazet. Ajo, si të thuash, ishte një universitet më vete, ku sahabët, *radijallahu anhum*, merrnin mësim dhe këshilla nga Muhamedi ﷺ. Aty takoheshin komponentë të ndryshëm fisnorë, që, më parë, për shkak të fanatizmit dhe luftërave, ishin të hasmëruar ndërmjet vete. Ishte qendër e menaxhimit dhe organizimit shoqëror. Aty mbaheshin takimet konsultative dhe ekzekutive. Mu për këtë, nuk ka vend ku ka qëndruar Muhamedi ﷺ e që nuk ka bërë një xhami për t'u tubuar besimtarët. Kur qëndroi në Kuba, e themeloi Xhaminë e Kubasë. Te fisi i Salim ibn

⁴² Shih: *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/161-162) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 179).

Aufit, që ishin ndërmjet Kubasë dhe Medinës, e fali xhumanë. Po ashtu, kur arriti në Medinë, gjëja e parë që bëri ishte ndërtimi i xhamisë.⁴³

1.2. Thirrja plot urtësi drejtuar hebrenjve për të pranuar Islamin

Në kuadër të reformimit shoqëror ndërmarrë nga Muhamedi ﷺ ishte edhe lidhja dhe vënia e kontakteve me hebrenjtë nëpërmjet Abdullah ibn Selamit, *radijallahu anhu*, si dhe thirrja e tyre në Islam. Enesi, *radijallahu anhu*, transmeton: “Abdullah ibn Selamit kishte marrë lajmin se Profeti ﷺ kishte arritur në Medinë, kështu që kishte shkuar tek ai dhe i kishte thënë: “Do të të pyes për tri gjëra, përgjigjen e të cilave e di vetëm ai që është profet.

- 1) Cila është shenja e parë e Kiametit?,
- 2) Cili është ushqimi i parë që e hanë banorët e Xhenetit?, dhe

⁴³ Shih: *Es-Siretu en-nebevijjetu durusun ve iber*, (f. 74); *Fikhu-s-Sire* (f. 189) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 180).

3) Ç'është puna e fëmijës që, herë i ngjan babait, herë i ngjan nënës së tij?

Profeti ﷺ tha: *"Për to sapo më dha njohuri Xhibrili."*

Abdullah ibn Selami ndërhyri dhe tha: "Prej engjëjve, ai është armik i hebrenjve.

Profeti ﷺ (filloi t'i jepte përgjigjet e) tha: *"Sa i përket shenjëse së parë të Kiametit, është zjarri që do të grumbullojë njerëzit nga lindja deri në perëndim. Ushqimi i parë që do të hanë banorët e Xhenetit do të jetë veshëza e mëlçisë së balenës. Sa për ngjashmërinë e fëmijës, në qoftë se burri kryen marrëdhënie me bashkëshorten e tij dhe ejakulon i pari, atëherë fëmija do t'i ngjajë babait dhe, në qoftë se gruaja ejakulon para burrit, atëherë fëmija do t'i ngjajë asaj."*

(Kur Abdullahu dëgjoi përgjigjet, pa hezituar fare, tha: Dëshmoj se nuk ka zot pos Allahut dhe se ti je i Dërguari i Allahut.)

Pastaj (Abdullahu) tha: "Hebrenjtë janë njerëz shpifës. Nëse marrin vesh për Islamin tim (që kam hyrë në Islam) para se t'i pyesësh për mua, do të më njollosin (trillojnë e shpifin për mua)."

Atëherë, Profeti i Allahut ﷺ dërgoi dikë t'i thërrisnin hebrenjtë, të cilët erdhën. Profeti ﷺ iu drejtua: *"O ju çifutë! Mjerë ju! Të kini frikën Allahun, sepse, ju betohem në Allahun se nuk ka zot përveç Tij e ju e dini se unë me të vërtetë jam i Dërguari i Allahut dhe se kam ardhur me të vërtetën, andaj pranojeni Islamin!"*

-Ne nuk e dimë këtë, - iu përgjigjën hebrenjtë, madje duke e përsëritur tri herë.

-Po Abdullah ibn Selami, çfarë njeriu është në mesin tuaj?, - iu drejtua Profeti ﷺ.

-Ai është zotëria ynë dhe biri i zotërisë tonë, është më i dituri ynë dhe biri i më të diturit tonë, - iu përgjigjën ata.

-Po nëse ai e përqafton Islamin?, - tha Profeti ﷺ.

-Allahu e ruajttë! Ai nuk e pranon Islamin, - iu përgjigjën.

-Po çfarë mendoni nëse ai e përqafton Islamin?, - përsëdyti Profeti ﷺ.

-Allahu e ruajttë! Ai nuk e pranon Islamin, - iu përgjigjën sërish.

-Po çfarë mendoni nëse ai e përqafton Islamin?, -
iu drejtua për të tretën herë Profeti ﷺ.

-Allahu e ruajttë! Ai nuk e pranon Islamin, -
përsëritën ata.

-Dil përpara tyre, o biri i Selamit, - tha ai (Profeti
ﷺ).

Abdullahu doli dhe tha: “O ju çifutë! Të kini frikën
Allahun, sepse, ju betohem në Atë që nuk ka zot
pos Tij se ju e dini se ai është i Dërguari i Allahut
dhe se ka ardhur me të vërtetën!

Atëherë hebrenjtë iu drejtuan: “Gënjeve, (ti je
njeriu më i keq në mesin tonë dhe biri i njeriut
më të keq)”, duke vazhduar së fryeri e së
ofenduari.⁴⁴

⁴⁴ Hadithin e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij (bashkë me
të edhe komenti *Fet’h*, i Ibn Haxherit), libri *Ehadith el-
enbija*, 6/362 dhe libri *Menakib el ensar*, 7/250 numër
3911, 7/272 numër 3938. Shprehjet janë marrë nga të tri
vendet e transmetimit. Po ashtu shih: *Sahihun* e Buhariut
me komentin *Fet’h*, 8/165 dhe *El-Bidaje ve-n-nihaje*,
3/210.

Kjo ishte përvoja e parë e Profetit ﷺ me hebrejntë në Medinë.⁴⁵

Ky rast shpalos mjeshtërinë profetike në kumtimin e së vërtetës. Profeti ﷺ pranoi që Abdullahu fillimisht të fshihej, që t'i pyeste hebrejntë për të, e, kur ta lëvdonin, ta nxirrte atë para tyre që ta shprehte Islamin e tij dhe të publikonte botërisht se hebrejntë e dinin, por e mbanin të fshehtë faktin se Profeti ﷺ ishte profet i vërtetë.

Pastaj, siç do të shpjegojmë më tutje, rregulloi raportet me një konventë (traktat, kontratë).

1.3. Vëllazërimi i muhaxhirëve (mekasve) dhe ensarëve (medinasve)

Paralel me ndërtimin e xhamisë dhe thirrjen e hebrejve në Islam, Profeti ﷺ bëri edhe vëllazërimin e muhaxhirëve dhe ensarëve. Kjo

⁴⁵ Shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 175); *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 175); *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 198) dhe *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/173).

gjithsesi dëfton vetëdijen, racionalizmin, përsosurinë, pjekurinë politike dhe urtësinë profetike.⁴⁶

Vëllazërimin e bëri në shtëpinë e Enes ibn Malikut. Ishin nëntëdhjetë burra, gjysma e të cilëve muhaxhirë dhe gjysma tjetër ensarë. I vëllazëroi që ta ndihmojnë dhe ta përkrahin njëri-tjetrin, t'i gjenden njëri-tjetrit në ditë të liga dhe që ta trashëgojnë njëri-tjetrin. Kjo e fundit, trashëgimia, u anulua kur Allahu zbriti ajetin:

﴿وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ﴾

“... ndonëse, sipas Librit të Allahut, besimtarët që kanë lidhje farefisnore, janë më të afërt për njëri-tjetrin (në ndarjen e trashëgimisë)...”
(Kurani: El Enfal, 75)

... kështu që mbeti vetëm lidhja vëllazërore.⁴⁷

Fanatizmat e injorancës u shkrinë e ngeli xhelozia vetëm për fenë. Dallimet në prejardhje, ngjyrë

⁴⁶ Shih: *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 178).

⁴⁷ Shih: *Zad el-mead* (3/63) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 180).

dhe racë u çrrënjosën. Askush nuk mund të paraprinte kundrejt tjetrit, përveç nëse ishte më i devotshëm dhe më punëmirë. Këtë vëllazëri e identifikonin dhembshuria vëllazërore, respekti i ndërsjellë, dhënia përparësi tjetrit, ngushëllimi dhe shoqërimi. Shoqëria e sapothemeluar u bë shembull për të mirë. Në të vërtetë, në këtë vëllazëri mund të gjejmë imazhet më imponante të drejtësisë islame sa i përket humanizmit dhe moralit.⁴⁸

Kjo vëllazëri nuk ishte thjesht verbale, që, pas firmosjes, mund të strukej në sirtarë dhe të mos shihte kurrë dritën e jetësimit. Ishte vëllazëri e shkruar në faqet e zemrave, ishte nismë dhe hap i ndërmarrë për të lidhur gjaqet dhe pasuritë, ishte vëllazëri verbale e praktike, vëllazëri e shpirtit, pasurisë, pronës, vëllazëri në vështirësi, paqe e begati.⁴⁹

⁴⁸ Shih: *Zad el-mead* (3/63) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 180).

⁴⁹ Shih: *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit; *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 192).

Ndër shembujt më të rrallë dhe më të bukur është ai i vëllazërimit ndërmjet Abdurrahman ibn Aufit dhe Sad ibn Rebias, të cilin Buhariu e regjistron në *Sahihun* e tij:

-Ensarët e dinë se unë jam një prej atyre që kanë pasuri më së shumti, andaj pasurinë time do ta ndaj në dysh. Po ashtu, kam dy gra. Shiko cila të pëlqen dhe më trego, sakaq unë do ta shkurorëzoj dhe ti, pas kalimit të periudhës së pritjes, martoje, - i tha Sadi.

-Allahu të dhëntë bereqet e begati në familjen dhe pasurinë tënde! Por, ku e keni tregun?, - ia ktheu Abdurrahmani.

I treguan tregun e benu kajnukëve. Pastaj, pas njëfarë kohe, u pa duke bartur gjalpë dhe ushqime, e pas dikur iu vërejtën edhe gjurmë parfumi, andaj Profeti ﷺ e pyeti:

-Çfarë është kjo, si e ke gjendjen?

-Jam martuar me një bijë të ensarëve, - iu përgjigj ai.

-Çfarë i ke dhënë (për dhuratë martesore)?, - e pyeti Profeti ﷺ.

-Sa pesha (vlëra) e një bërthame të artë ose një bërthamë të artë, - iu përgjigj ai.

-*Bëje dasmën* (gostinë martesore) *qoftë dhe me një dele*, - i tha Profeti ﷺ.⁵⁰

1.4. Edukimi i mirëfilltë

Profeti ﷺ kujdesej vazhdimisht për arsimimin dhe edukimin e sahabëve, *radijallahu anhum*, duke i nxitur për virtytet dhe tiparet e larta të moralit, si dhe duke i edukuar me moralin e dashurisë, vëllazërisë, nderit, krenarisë, adhurimit dhe respektit.⁵¹

Profeti ﷺ i edukonte duke u thënë:

⁵⁰ Hadithin e shënon Buhariu në *Sahihun* e tij, libri *Menakib el-ensar*, kreu: “Ihau-n-Nebijji, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, bejne el-muhaxhirine ve-l-ensar”, 7/112, hadithi numër 3780, 3781. Teksti sipër është marrë nga dy hadithet.

⁵¹ Shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 179, 181, 208) dhe *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/165).

“O ju njerëz, përhapeni selamin, jepni ushqim dhe faluni natën kur njerëzit janë duke fjetur, që të hyni në Xhenet me paqe.”⁵²

“Nuk do të hyjë në Xhenet ai, prej shqetësimeve të të cilit fqinji nuk është i sigurt.”⁵³

“Mysliman është ai, prej gjuhës dhe dorës së të cilit janë të sigurt myslimanët.”⁵⁴

“Nuk ka besuar me besim të plotë ai që për vëllain e vet nuk do atë që do për vete!”⁵⁵

“Besimtari për besimtarin është sikurse ndërtesa, pjesët e së cilës mbajnë njëra-tjetrën.”⁵⁶

⁵² Hadithin e shënon Tirmidhiu në librin *Sifetu-l-kijameh*, kreu: “Haddethena Muhammed bin Besh-shar”, 4/652, numër 2485. Po ashtu, hadithin e shënojnë edhe Ibn Maxhe, Darimiu dhe imam Ahmedi, ndërsa Albani, në *Sahihu et-Tirmidhijj*, 2/303, e vlerëson autentik.

⁵³ Hadithin e shënon Muslimi, libri *El-Iman*, kreu: “Tahrimu idhai el-xhar”, 1/68, numër 46.

⁵⁴ Hadithin e shënojnë Buhariu (1/54, numër 11) dhe Muslimi (1/65, numër 41).

⁵⁵ Hadithin e shënojnë Buhariu (1/56, numër 11) dhe Muslimi (1/67, numër 45).

“Mos e kini zili njëri-tjetrit, mos e mashtroni njëri-tjetrit në tregti, mos e urreni njëri-tjetrit, mos ia ktheni shpinën njëri-tjetrit, mos i ndërhyri njëri-tjetrit në shitblerje, por bëhuni robër të Allahut dhe vëllezër në mes vete, ashtu siç ju ka obliguar Zoti juaj. Myslimani është vëlla i myslimanit, ai nuk i bën padrejtësi, nuk e tradhton, nuk e gënjen, nuk e ofendon. Devotshmëria është këtu (bëri me shenjë në gjoksin e tij) dhe të mjafton si e keqe ta nënçmosh vëllain tënd mysliman. Çdo mysliman e ka të ndaluar (të shkelë) gjakun, pasurinë dhe nderin e myslimanit tjetër.”⁵⁷

“Nuk i lejohet myslimanit që ta braktisë (lëçitë) vëllain e tij më shumë se tri net: takohen e ia kthejnë shpinën njëri-tjetrit. Më i mirë prej tyre është ai që fillon me selam (përshëndetje).”⁵⁸

“Portat e Xhenetit hapen të hënave e të enjteve dhe i falen mëkatet çdokujt që nuk i bën shirk Allahut, me përjashtim të njeriut që ka hasmëri

⁵⁶ Hadithin e shënojnë Buhariu (1/565, numër 481) dhe Muslimi (4/1999, numër 2585).

⁵⁷ Hadithin e shënon Muslimi (4/1986, numër 2564).

⁵⁸ Hadithin e shënon Buhariu (4/1986, numër 2560).

me vëllanë e tij. Thuhet: “Vonojini këta të dy derisa të pajtohen! Vonojini këta të dy derisa të pajtohen! Vonojini këta të dy derisa të pajtohen!”⁵⁹

“Veprat prezantohen para Allahut çdo të enjte dhe çdo të hënë, kështu që Allahu fal në atë ditë secilin që nuk i ka bërë shok, me përjashtim të personit ndërmjet të cilit dhe vëllait të tij ka hasmëri. Thuhet: “Lërin këta të dy derisa të pajtohen! Lërin këta të dy derisa të pajtohen!”⁶⁰

“Ndhmoje vëllain tënd, qoftë dëmtues (i padrejtë), qoftë i dëmtuar. Thanë: “O i Dërguari i Allahut, nëse dëmtohet, e ndihmoj, por, si ta ndihmoj kur është dëmtues (i padrejtë)?” Tha: “Ta pengosh ose ta ndalësh nga padrejtësia është (sikurse) ta ndihmosh.”⁶¹

“Myslimani ndaj myslimanit i ka gjashtë detyra. E pyetën: “Cilat janë ato, o i Dërguari i Allahut?” Tha: “Ta përshëndesësh kur ta takosh, t’i

⁵⁹ Hadithin e shënon Muslimi (4/1987, numër 2565).

⁶⁰ Hadithin e shënon Muslimi (4/1988, numër 2565/36).

⁶¹ Hadithin e shënon Muslimi (4/1988, numër 2584).

përgjigjesh kur të të ftojë, ta këshillosh kur kërkon këshillë prej teje, të lutesh për mëshirë kur të teshtijë e të falënderojë Allahun, ta vizitosh kur të sëmuret dhe t'ia përcjellësh xhenazen kur të vdesë.”⁶²

Bera ibn Azibi, *radijallahu anhu*, rrëfen: “*I Dërguari i Allahut ﷺ na ka urdhëruar shtatë gjëra dhe na ka ndaluar shtatë të tjera: ka urdhëruar ta vizitojmë të sëmurin, ta përcjellim xhenazen, t'i dëshirojmë mëshirë atij që teshtin, t'i përgjigjemi ftesës, ta përhapim selamin, t'i ndihmojmë atij që i bëhet padrejtësi dhe t'i besojmë atij që betohet. Ndërkaq, na ka ndaluar unazat e arit (bartjen e tyre), pirjen në enët e argjendit, shalat (e punuara prej dibaxhit - lloj mëndafshi), rrobat me penj mëndafshi, dibaxhin dhe istebrekun (dy lloje mëndafshi).”⁶³*

“Nuk do të hyni në Xhenet pa besuar, e nuk besoni pa e dashur njëri-tjetrin. A t'ju tregoj diç

⁶² Hadithin e shënon Buhariu (3/112, numër 1240).

⁶³ Hadithin e shënon Buhariu (3/112, numër 1239).

që, nëse e bëni, e doni njëri-tjetrin? Përhapeni selamin në mesin tuaj.”⁶⁴

Kur Profeti ﷺ u pyet për Islamin më të mirë (prezantimin e tij më të mirë nga njerëzit), tha: *“Të japësh ushqim dhe ta përshëndesësh me selam atë që e njuh dhe atë që nuk e njuh.”⁶⁵*

“Besimtarët në dashurinë, mëshirën dhe mirësjelljen reciproke i shëmbëllojnë trupit: po lëngoi një gjymtyrë e tij, atëherë tërë trupi vuan nga pagjumësia dhe ethet.”⁶⁶

“Kush nuk mëshiron, nuk mëshirohet.”⁶⁷

“Allahu i Madhëruar nuk e mëshiron atë që nuk i mëshiron njerëzit.”⁶⁸

“Sharja e myslimanit është fusuk (rënie në mëkat), kurse vrasja e tij është kufër (mosbesim).”⁶⁹

⁶⁴ Hadithin e shënon Muslimi (1/74, numër 54).

⁶⁵ Hadithin e shënon Buhariu (1/55, numër 12).

⁶⁶ Hadithin e shënon Buhariu (10/438, numër 6011).

⁶⁷ Hadithin e shënon Buhariu (10/438, numër 6013).

⁶⁸ Hadithin e shënon Muslimi (4/1809).

Këto thënie, pavarësisht se i dëgjuan ensarët drejtpërdrejt nga i Dërguari i Allahut ﷺ apo i dëgjuan nga muhaxhirët, patën efekt edukativ dhe arsimor për të gjithë sahabët, *radijallahu anhum*, në veçanti, dhe për të gjithë ata të cilëve iu përcollën këto fjalë, në përgjithësi.

I Dërguari i Allahut ﷺ i nxiste për punë të mira, për të shpenzuar për të varfrit (duke dhënë lëmoshë), duke ua kujtuar shpërblimin dhe mirësitë që i bënë zemrat të mallëngjehen fort për këtë vepër. Po ashtu, i nxiste edhe për ruajtjen nga shtrirja e dorës, duke ua kujtuar vlerën e durimit dhe pajtimit me atë që ua ka dhënë Allahu. Gjithashtu, i stimulonte për adhurime duke iu folur për shpërblimet e mëdha që i realizojnë për kryerjen e tyre. I lidhte fort me shpalljen, duke ua lexuar atë që i shpallej dhe duke ua mundësuar edhe vetë atyre ta lexojnë, që ta ndiejnë nga afër, jo vetëm nevojën e kuptimit dhe meditimit, por edhe përgjegjësinë e bartjes dhe kumtimit të kësaj feje.

⁶⁹ Hadithin e shënojnë Buhariu (1/110 numër 48) dhe Muslimi (numër 64).

Kësisoj i Dërguari i Allahut ﷺ ngriti moralin e tyre dhe i trajnoi për vlerat, virtytet dhe tiparet më të larta, derisa arritën të ofrojnë shembullin më të përkryer njerëzor në histori. Me gjëra si këto i Dërguari i Allahut ﷺ arriti të themelonte një shoqëri islame, e cila mori epitelin e shoqërisë më të mirë dhe më të përsosur në historinë e njerëzimit. Ai arriti të zgjidhte problemet dhe të çrrënjoste injorancën dhe besëtytnitë duke bërë një shoqëri që do të merrej shembull për të mirë. Kjo, para së gjithash, falë Allahut dhe mirësisë së Tij, pastaj edhe mirësisë së Profetit ﷺ.

Prandaj, thirrësit e kanë për borxh që të trasojnë rrugën e tij dhe të ecin hapave dhe gjurmëve të tij ﷺ!!!⁷⁰

1.5. Besëlidhja ndërmjet muhaxhirëve e ensarëve dhe lidhja e pages me hebrejtë

⁷⁰ Shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 183).

Pas vëllazërimit të muhaxhirëve dhe ensarëve, i Dërguari i Allahut ﷺ bëri një marrëveshje, duke flakur dhe zhdukur urrejtjet që kishin më parë, duke mos u lënë vend zakoneve dhe traditave paraislame. Kjo marrëveshje rezultoi me një kartë të drejtash ndërmjet muhaxhirëve dhe ensarëve, ku përfshiheshin edhe hebrenjtë e Medinës, që njëherazi është një prej kontributeve më të theksuara që i Dërguari i Allahut ﷺ ka dhënë për të reformuar shoqërinë dhe për të themeluar atë mbi baza të shëndosha.

I Dërguari i Allahut ﷺ shkroi një kartë (kushtetutë) që rregullonte të drejtat ndërmjet muhaxhirëve dhe ensarëve. Në të parashihej jeta në paqe me hebrenjtë dhe besa e dhënë, duke konfirmuar të drejtat e tyre për pasuri si dhe duke përshtetur të drejtat dhe obligimet që rrjedhin nga kjo kartë apo kushtetutë.⁷¹

⁷¹ Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje*, të Ibn Kethirit (3/224-226); *Zad el-me'ad* (3/65) dhe *Kitabetu el-mithak bejne el-muslimine ve jehud el-medineti fi Sireti Ibn Hisham* 2/119-123.

Kushtetuta ishte e përpiluar me përpikëri dhe urtësi të madhe. I Dërguari i Allahut ﷺ arriti që të bashkonte të gjithë qytetarët e Medinës (myslimanët dhe hebrenjtë), të cilët, bashkë, mund t'i bënin ballë dhe të rezistonin këdo që mësynte për të keq Medinën.

Këta pesë hapa të ndërmarrë janë:

- 1) Ndërtimi i xhamisë,
- 2) Thirrja e çifutëve për ta pranuar Islamin,
- 3) Vëllazërimi i besimtarëve,
- 4) Edukimi i tyre, dhe
- 5) Kushtetuta

... janë hapat me të cilët i Dërguari i Allahut ﷺ arriti të zgjidhte problemet e banorëve të Medinës, duke u shkëputur nga e kaluara (injoranca) dhe duke përvetësuar këtë sistem të ri, të cilit, pas Allahut të Madhëruar, i detyrohemi për përhapjen e Islamit nga Medina anembanë botës.⁷²

⁷² Shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 171, 178, 185); *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/69, 160, 166) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 174; 176).

2. VIZIONI DHE LARGPAMËSIA PROFETIKE NË PËRGATITJEN E KAPACITETEVE USHTARAKE DHE NË KONCEPTIN PËR TRIMËRINË DHE HEROIZMIN

Pas formimit të shoqërisë në Medinë dhe vetëdijesimit të saj se duhet qenë të unifikuar për t'i rezistuar çdokujt që mësyn Medinën për të keq, kjo, sigurisht, para çdo gjëje me mirësinë e Allahut e pastaj edhe falë urtësisë së Profetit صلى الله عليه وسلم, filloi xhihadi në rrugën e Allahut, xhihadi me zemër dhe gjuhë, thirrje dhe sqarim, shpatë dhe luftim. I Dërguari i Allahut صلى الله عليه وسلم dërgoi plot 56 ekspedita, kurse vetë udhëhoqi 27 beteja.⁷³ Si shembuj ilustrues në këtë aspekt do të veçojmë:

2.1. Qëndrimet profetike në betejën e madhe të Bedrit

⁷³ Shih: Buhariu (7/279, numër 3949) dhe Muslimi (3/1447, numër 1254). Po ashtu, shih: *Sherhu en-Nevevi* (12/195); *Fet'hu-l-Bari* (7/280-281); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/241; 5/216-217) dhe *Zad el-me'ad* (3/5).

Ndër imazhet që reflektojnë qëndrimet plot urtësi të Profetit ﷺ në këtë betejë është konsultimi me ensarët, për të matur deri në ç’nivel ishin të gatshëm për të luftuar përkrah tij. Marrëveshja ose Besëlidhja e Akabesë parashihte që ensarët ta mbronin të Dërguarin e Allahut ﷺ ashtu siç mbronin veten, bijtë dhe gratë e tyre. Pra, bëhej fjalë për mbrojtje brenda Medinës, por jo edhe jashtë saj. Kështu, tani që gjendeshin jashtë Medinës, i Dërguari i Allahut ﷺ deshi t’i konsultojë. I tuboi dhe filloi të konsultohej me ta. Ishte Ebu Bekri, *radijallahu anhu*, i pari që mori fjalën dhe tha fjalë të mëdha. Pastaj foli Omeri, *radijallahu anhu*, i cili po ashtu tha fjalë të mira. Më pas, i Dërguari i Allahut ﷺ u kërkoi ensarëve prapë konsultë. U ngrit Mikdadi, *radijallahu anhu*, dhe tha: “O i Dërguari i Allahut, nisu që të kryesh atë që të ka urdhëruar Allahu, sakaq ne jemi me ty. Betohe mi në Allahun se ne nuk të themi siç bënë beni israilët (hebrenjtë) kur i thanë Musait: “Shko ti me Zotin e luftoni, kurse ne do t’ju presim këtu.” Jo, (ne nuk themi ashtu por) shko ti me Zotin tënd, sakaq ne do të jemi luftëtarë me ju. Do të luftojmë (do të të mbrojmë) djathtas e majtas,

përpara e mbrapa.” Pastaj kërkoi konsultim për të tretën herë. Ensarët e kuptuan se fjala ishte për ta, andaj u ngrit Sad ibn Muadhi, *radijallahu anhu*, dhe tha: “O i Dërguari i Allahut, kam përshtypjen se po na drejtohesh neve!” Dhe, në të vërtetë, ashtu ishte, sepse Profeti ﷺ kishte marrë besën prej tyre se do ta mbronin në shtëpitë e tyre, por jo edhe jashtë tyre. Donte ta dinte pozicionimin e tyre. Sadi i tha: “Ndoshta ke frikë se ensarët mendojnë se e kanë obligim të të mbrojnë vetëm në shtëpitë (trojet) e tyre, ndaj unë po flas në emër të tyrin dhe të them: Kudo që të shkosh (ne do të jemi me ty), lidhu me këtë duash (ne do të jemi me ty), lëçite këtë duash (ne do të jemi me ty), merr prej pasurisë sonë çfarë të duash dhe na jep çfarë të duash, se për ne ajo që merr prej pasurisë sonë është më e dashur sesa ajo që lë. Çfarëdo që të na urdhërosh, ne do të të pasojmë. Betohem në Allahun se, edhe po të niseshe për në Berk Gimedan (pika më e skajshme e Jemenit), ne do të vinim me ty dhe, edhe po t’i suleshe detit, ne do të zhyteshim me ty e askush prej nesh nuk do të zmbrespjej. Ne nuk urrejmë që nesër të ballafaqohemi bashkë me armikun. Ne jemi të

durueshëm në luftë dhe të singertë në takim (paqe, mikpritje, mirësjellje). Mbase Allahu do të na e shpërfaqë (burrërinë dhe trimërinë) ashtu siç kënaqesh ti, andaj na udhëhiq me bekimin e Allahut!

Këto fjalë e gëzuan shumë Profetin ﷺ, ndaj i shndriste fytyra dhe iu shtua vullneti e vendosmëria për betejën. Tha: *“Ecni dhe përgëzohuni, sepse Allahu më ka premtuar njërin prej dy grupeve. Sikur po i shoh tani vendin e rënies (mbytjes) së njerëzve (kurejshëve).”*⁷⁴

Imazh tjetër që flet për qëndrimet plot urtësi të Profetit ﷺ në këtë betejë është edhe mbështetja e tij në Allahun e Madhëruar, ngase e dinte që fitorja nuk sigurohej nga numri i madh dhe furnizimi luftarak i ushtarëve të tyre, por nga përkrahja dhe ndihma e Allahut, para së gjithash,

⁷⁴ Rrëfimin e kam parafrazuar. Për më shumë shih: *Siretu Ibn Hisham* (2/235); *Fet’hu-l-Bari* (7/287); *Zadu-l-mead* (3/173); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 200); *Buhariu* (7/287, numër 3952); *Muslimi* (3/1403, numër 1779) dhe *Et-Tarih el-islamijj*, të Mahmud Shakirit (2/194).

e pastaj edhe nga shkaqet e tjera (përgatitja ushtarake etj.).

Omer ibn Hatabi, *radijallahu anhu*, rrëfen: “Ditën e (Betejës së) Bedrit i Dërguari i Allahut ﷺ shikoi idhujtarët, të cilët ishin 1000 ushtarë dhe shikoi myslimanët, që ishin 319. U kthye nga kibla, i ngriti duart dhe filloi t’i përgjërohej Zotit të vet:

“Allahu im! Ma realizo atë që më ke premtuar!

O Allah! Nëse ky grup i besimtarëve shkatërrohen sot, nuk do të adhurohesh (drejt dhe sinqertë) në tokë.”⁷⁵

Vazhdoi ta përgjëronte dhe të luste Zotin e vet duke qenë me duar të ngritura dhe në drejtim të kiblës, derisa pelerina i ra nga krahët. Shkoi Ebu Bekri, e mori pelerinën e ia hodhi krahëve. I rrinte pas e i tha: “O i Dërguari i Allahut, të

⁷⁵ Kjo lutje na tregon jo vetëm nivelin e lartë shpirtëror, edukativ dhe moral të Profetit, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, por edhe qëllimet dhe objektivat e betejave islame: “Që Adhurimi të jetë vetëm për Allahun e Madhëruar.” Allahu e di më së miri. Përkthyesi.

mjafton lutja që po i bën Allahut, ngase Ai do t'i përgjigjet lutjes sate.” Allahu i Madhëruar shpalli në Kuran:

﴿إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَبَ لَكُمْ أَنِّي مُّمِدُّكُمْ بِالْفِ مِّنَ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ﴾

“Ju kërkuat ndihmë nga Zoti juaj e Ai ju përgjigj: “Unë do t’ju ndihmoj me një mijë engjëj të cilët do të vijnë njëri pas tjetrit.” (Kurani: El Enfal, 9)

Allahu i Madhëruar e ndihmoi duke i dërguar engjëj në ndihmë.⁷⁶

Profeti ﷺ doli nga tenda duke thënë (cituar ajetin):

﴿سَيَهْرُمُ الْجَمْعُ وَيَوُلُونَ الدُّبُرَ﴾

“Së shpejti do të thyhet grupi dhe (secili prej tyre) do t’ia mbathë.” (Kurani: El Kamer, 45)

Profeti ﷺ mori pjesë aktive në betejë, duke manifestuar guxim, fuqi e trimëri të rrallë. Me të

⁷⁶ Muslimi (3/1383, numër 1763). Me këtë kuptim e shënon edhe Buhariu (7/287, numër 3952). Po ashtu, shih: *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 208).

ishte Ebu Bekri, *radijallahu anhu*, i cili, ashtu siç i qëndroi pranë në dua dhe lutje, i qëndroi pranë dhe luftoi bashkë me të edhe në betejë, duke bashkuar kështu dy aspekte të xhihadit.⁷⁷

Më i guximshmi ishte i Dërguari i Allahut صلى الله عليه وسلم. Aliu, *radijallahu anhu*, rrëfen: “Ditën e Bedrit kam vënë re sesi strehoheshim (mbroheshim) duke u afruar tek i Dërguari i Allahut. Ai, krahasuar me ne, qëndronte më së afërmi armikut. Atë ditë ai ishte heroi.”⁷⁸

Gjithashtu, ai thënë: “Kur lufta ndizej fort e ishte në pikën e saj më të nxehtë dhe kur ushtarët ndesheshin me njëri-tjetrin, ne mbroheshim përmes të Dërguarit të Allahut صلى الله عليه وسلم. Askush prej nesh nuk ishte më afër ushtarëve (armiqve) sesa ai.”⁷⁹

⁷⁷ Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/278).

⁷⁸ Imam Ahmedi në *Musned* (1/86) dhe Hakimi në *Mustedrek* (2/143). Dhehebiu pajton me vlerësimin e Hakimit se hadithi është autentik.

⁷⁹ Hadithin e shënon Hakimi, që njëherësh e vlerëson për autentik, për çka ka edhe pajtimin e Dhehebiut. Ibn

2.2. Qëndrimet plot urtësi të Profetit ﷺ në Betejën e Uhudit

Një prej rasteve dhe ngjarjeve që na sjellin shembuj që flasin për trimërinë, guximin dhe durimin e Profetit ﷺ karshi keqbërjes dhe të ligave nga populli i tij është edhe Beteja e Uhudit. Profeti ﷺ luftonte fuqishëm. Në fillim të betejës fitoren e kthyen në favor të tyrin. Idhujtarët ia mbathën. Shigjetarët që qenë urdhëruar të mos lëshojnë pozicionet e tyre, duke menduar se ushtarët idhujtarë nuk do të ktheheshin më, lëshuan pozicionet dhe vajtën për të marrë plaçkën e luftës. Kur kalorësit idhujtarë panë shtigjet e lira, u kthyen dhe iu vërsulën myslimanëve. Allahu i Madhëruar nderoi me shehidllëk shtatëdhjetë myslimanë. Idhujtarët ia arritën ta thyejnë kordonin mbrojtës, kështu që arritën deri tek i Dërguari i

Kethiri në librin *El-Bidaje ve-n-nihaje* (3/279), si burim të hadithit përshkuan *Sunenin* e Nesaiut.

Allahut ﷺ. Madje e plagosën në fytyrë dhe ia thyen nofullën e poshtme nga ana e djathtë.

Sahabët, *radijallahu anhum*, luftonin sa mundnin që ta mbronin të Dërguarin e Allahut ﷺ. Afër tij ishin dy muhaxhirë dhe shtatë ensarë. Kur u afruan ushtarët idhujtarë, Profeti ﷺ iu drejtua atyre: “Ai që na i largon, shpërblim do ta ketë Xhenetin!” ose “... do të jetë shoqëruesi im në Xhenet!” U vërsul një ensar, i cili luftoi derisa u vra. Pastaj u afruan prapë ushtarët, ndërsa Profeti ﷺ tha të njëjtat fjalë. Prapë një ensar nxitoi dhe luftoi derisa u vra. Vazhduan kësisoj derisa u vranë të shtatë ensarët. Atëherë Profeti ﷺ iu drejta dy muhaxhirëve: “Nuk vepruam drejt me shokët tanë!”⁸⁰

Pastaj sahabët u tubuan rreth Profetit ﷺ. Vajtën Ebu Bekri, Omeri, Aliu, Harith ibn Sume dhe të tjerë. Kur u afruan te kodra, që të ishte mburojë e tyrja, ia mbërriti Ubej ibn Halefi hipur në një kalë dhe thërriste: “Ku është Muhamedi! Vdeksha unë nëse shpëton ai!” Disa sahabë

⁸⁰ Muslimi (3/1415, numër 1789).

thanë: “A të argëtohem pak me të?” Profeti nuk dha leje. Kur u afrua edhe më shumë, Profeti صلی اللہ علیہ وسلم mori shtizën nga dora e Harith ibn Sumes, i cili u dridh, u shkundullua dhe u pezmatua sikurse deveja kur e kapin ethet. Pastaj e priti Ubejen, ia kërkoi urëzën dhe pikën e dobët mes parzmores e qafës dhe e goditi fuqishëm, prej së cilës Ubeje u trondit në kalë. Megjithatë, ia doli të kthehej te kurejshët ashtu i përgjakur duke thirrur: “Ju betohem në Allahun se më vrau Muhamedi!” Ata iu përgjigjën: “Të mori fund zemra. Për Zotin, do të vdesësh, ndërsa ishe aq i fuqishëm!” Ai tha: “Qysh në Mekë Muhamedi më pati thënë: “Unë do të të vras.” Për Zotin, vetëm të më pështynte, do të më mbyste.”

Ubeje vdiq gjatë rrugës për në Mekë.⁸¹

Kur Sehl ibn Sadi, *radijallahu anhu*, ishte pyetur për plagët e Profetit صلی اللہ علیہ وسلم në ditën e Uhudit, kishte thënë: “Është plagosur në fytyrë, i është thyer nofulla e i është çarë helmeta në kokë.

⁸¹ Shih: *Zadu-l-mead* (3/199); *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 263); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (4/32) dhe *Fikhu-s-Sire*, të Muhamed Gazalit (f. 226).

Fatimja ia pastronte gjakun, ndërsa Aliu ia ndalte (gjakun që të mos rridhte). Por, kur pa se gjaku nuk ndalej, mori një hasër, e dogji dhe, kur u bë hi, e mori dhe e vendosi mbi plagë. Kështu, gjaku iu ndal.⁸²

Ia shkaktuan këto plagë të mëdha, prej të cilave do të dridhej edhe kodra. Ia shkaktuan këto plagë duke qenë i Dërguar i Allahut, por, megjithëkëtë, nuk u lut kundër tyre. Bëri dua që Allahu t'i falte, sepse nuk dinin. Abdullah ibn Mesudi, *radijallahu anhu*, transmeton: “Sikur po e shoh të Dërguarin e Allahut ﷺ duke rrëfyer për një profet, të cilin populli i tij e kishin rrahur derisa e kishin përgjakur, por ai fshinte gjakun nga fytyra e thoshte: “O Allahu im, fale popullin tim, sepse ata nuk dinë!”⁸³

⁸² Buhariu (numër 2911) dhe Muslimi (3/1416, numër 1790).

⁸³ Buhariu (6/514, numër 3477, 12/282, numër 6929) dhe Muslimi (3/1417, numër 1792). Po ashtu, shih: *Fet’hu-l-Bari* (6/521) dhe *Sherhu-n-Nevevi* (12/148).

Profetët, duke llogaritur në krye të tyre Muhamedin ﷺ,⁸⁴ kanë qenë në nivelet më të larta të tipareve të butësisë e durimit, faljes e dhembshurisë, duke u lutur për popujt e tyre, e madje edhe duke i justifikuar me mosdije.⁸⁵

Profeti ﷺ, duke aluduar në nofullën e tij të thyer, gjegjësisht në ata që ia thyen atë, tha: *“Hidhërimi i Allahut është rritur ndaj atyre që kanë vepruar kështu me të Dërguarin e Allahut! Hidhërimi i Allahut rritet ndaj njeriut të cilin i Dërguari i Allahut e mbyt në rrugën e Allahut të Madhëruar!”*⁸⁶

Plagosja e Profetit ﷺ në Betejën e Uhudit është një lloj ngushëllimi për thirrësit dhe për sprovat fizike që do t’i kenë, për liritë që do t’iu privohen, për rrezikimin e jetës që do të mund t’u kanoset. Profeti ﷺ është shembull i durimit, edhe pse është keqtrajtuar.⁸⁷

⁸⁴ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (12/148).

⁸⁵ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (12/150).

⁸⁶ Buhariu (7/372, numër 4073) dhe Muslimi (3/1417, numër 1793).

⁸⁷ *Es-siretu en-nebevijetu durusun ve iber* (f. 116).

2.3. Qëndrimet heroike dhe plot urtësi të Profetit ﷺ në Betejën e Hunejnit

Kur myslimanët u ndeshën me jobesimtarët në Betejën e Hunejnit, dukej se myslimanët po e humbnin betejën.⁸⁸ Disa prej tyre u zmbrapsën nga beteja, kurse Profeti ﷺ nxitonte kafshën e tij në drejtim të jobesimtarëve. Pastaj tha: “O Abas, *thirri sahabët zeshkanë!*” Abasi, që kishte zë të kumbues, rrëfen: “Thirra me zërin më të lartë: “Ku janë sahabët (shokët) zeshkanë?” Abasi vazhdon rrëfimin: “Beto hem në Allahun se, goxha shumë ngacmova emocionet e tyre, si lopa kur pëllet pas viçave të vet.” Ata thirrën: “Po të përgjigjemi, ja po vijmë!” Kështu, filluan të luftojnë me idhujtarët. Profeti ﷺ, që po vështronte betejën, tha: “*Tani është ndezur lufta!*”⁸⁹

⁸⁸ Në këtë betejë me Profetin, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, qenë 2 000 mekas myslimanë krahas 10 000 të tjerëve që kishin dalë nga Medina bashkë me të dhe me të cilët Allahu i dha fitoren.

⁸⁹ Shih: Muslimi (3/1398, numër 1775).

Në këtë betejë, në të cilën nuk ia dolën as heronjtë e mëdhenj, u dëshmuua trimëria e Profetit صلی الله علیه وسلم.⁹⁰

Dikush e kishte pyetur Beranë: “O Ebu Amër! A ikët nga fushëbeteja ditën e (Betejës së) Hunejnit?” Berau iu përgjigj: “Jo, për Zotin. I Dërguari i Allahut as u zmbraps, as u largua. Problemi ka qenë se në këtë betejë kanë marrë pjesë djelmoshat e sahabëve, të cilët ishin paksa të nxituar dhe jo shumë të armatosur (ose fare të paarmatosur), kështu që u ndeshën me shigjetarë nga radhët e hevazinëve dhe beni nasërve, që, pothuajse nuk iu dështonte asnjë shigjetë. U vërshuan me shigjeta prej tyre. Njerëzit u drejtuan tek i Dërguari i Allahut صلی الله علیه وسلم, kafshën e të cilit e drejtonte Sufjani. Profeti صلی الله علیه وسلم

⁹⁰ Shih: *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 408) dhe *Err-Rrehik el-mahtum* (f. 408).

Për hir të korrektësisë shkencore dhe besnikërisë ndaj fjalës së shkruar, gjatë përkthimit të këtij libri i jam referuar përkthimit të librit *Err-Rrehik el-mahtum* në shqip (“Nektari i vulosur i Xhenetit”), prej të cilit ndonjëherë, ndonëse shumë rrallë, kam shkëputur ndonjë fjali. Përkthyesi.

zbriti nga kafsha, u lut, i kërkoi ndihmë Allahut dhe thoshte:

“Unë jam profet e në këtë gënjeshtër s’ka

Unë Abdulmutalibin e kam baba

O Allah! Na begato me ndihmën dhe fitoren Tënde!”⁹¹

Berau thotë: “Beto hem në Allahun se, kur ndizej lufta (ishte në vllugun e saj), ne mbroheshim përmes tij (Profetit ﷺ), dhe, prej nesh trim konsiderohej ai që luftonte përkrah tij.”⁹²

Në motërzimin e Muslimit, përcjellë nga Seleme, qëndron: “Kalova pranë të Dërguarit ﷺ (ndërsa unë isha) i dështuar (humbës dhe i mundur), ndërsa ai qëndronte në mushkën e tij të hirtë, duke thënë: *“Është frikësuar i biri i Ekvasë.”* E, kur iu vërsulën nga të gjitha anët, ai zbriti nga mushka, e mori një grusht dhë e ua hodhi drejt fytyrave duke thënë: *“U shëmtofshin*

⁹¹ Muslimi (3/1400, numër 1776) dhe Buhariu (6/105, 8/27-28, numër 2930).

⁹² Muslimi (3/1401, numër 1776/79).

këto fytyra.” Prej tyre nuk kishte ushtar që kishte mbetur pa i rënë dheu në fytyrë. Panë se nuk mund t’ia dilyn, andaj ia mbathën. U mundën dhe pësuan disfatë nga Allahu i Madhëruar, ndërsa Profeti صلى الله عليه وسلم prenë e luftës e ndau ndërmjet besimtarëve.⁹³ Dijetarët thonë: “Fakti se Profeti صلى الله عليه وسلم ka kalëruar mushkën në luftë dhe ka marrë pjesë aktive në momentet më dramatike të saj flet për kulmin e guximit dhe trimërisë së tij. Kjo, se ai ishte edhe pikë referimi ku ktheheshin dhe tuboheshin njerëzit, duke u qetësuar dhe duke u ndier të sigurt pranë tij. Sigurisht, këtë e ka bërë me qëllim, ngase Profeti صلى الله عليه وسلم ka pasur kuaj të njohur.

Fakt tjetër që tregon guximin e Profetit صلى الله عليه وسلم është edhe depërtimi i tij me nxitim në betejë në kohën kur njerëzit iknin, si dhe zbritja e tij nga mushka në kohën kur u rrethua nga ushtarët idhujtarë flet për trimërinë dhe durimin e tij. Është thënë se veprimi i fundit ka qenë një lloj ngushëllimi për ata që luftonin në këmbë (këmbësorinë). Sahabët, *radijallahu anhum*, kanë

⁹³ Muslimi (3/1402, numër 1777).

rrëfyer për trimërinë dhe guximin e tij ﷺ në të gjitha vendngjarjet e ndodhitë.⁹⁴

⁹⁴ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (12/114).

2.4. Raste të tjera që shpalosin urtësinë dhe guximin e Profetit ﷺ

Prej këtyre rasteve do të veçonim atë që shënojnë Buhariu dhe Muslimi, përcjellë nga Enesi, *radijallahu anhu*, i cili thotë: “Profeti ﷺ ka qenë njeriu më i mirë, më bujari dhe më i guximshmi. Një natë banorët e Medinës u frikësuan (sepse dëgjuan një zë të frikshëm), kështu që dolën në drejtim të zërit. Atyre ua kishte paraprirë Profeti ﷺ, i cili i priti atje dhe iu tha: “Mos u frikësoni, mos u frikësoni!” Ishte hipur mbi një kalë të Talhait, që nuk kishte shalë (kalë këtë të cilin e njihnim për të ngadalshëm), kurse në qafë kishte një shpatë. (Profeti ﷺ) tha: “Pashë se ishte kalë i rrufeshëm (i shpejtë)”, ose “Vërtet, qenkej i shpejtë.”⁹⁵

Ky dhe shembujt e tjerë të mësipërm janë argument se Profeti ﷺ absolutisht ka qenë

⁹⁵ Buhariu (10/455, numër 6033) dhe Muslimi (4/1802, numër 2307).

njeri i pashoq dhe më i guximshmi. Këtë e kanë dëshmuar edhe heronjtë më të mëdhenj.⁹⁶

Berau, *radijallahu anhu*, ka thënë: “Betohem në Allahun se, kur ndizej lufta (ishte në vllgun e saj), ne mbroheshim përmes tij (Profetit ﷺ), dhe, prej nesh trim konsiderohej ai që luftonte përkrah tij.”

Në hadithin paraprak, Enesi, *radijallahu anhu*, thotë: “Profeti ﷺ ka qenë njeriu më i mirë, më bujari dhe më i guximshmi...”⁹⁷

Shembujt që cituam dëshmojnë trimërinë dhe guximin shpirtëror të Profetit, ndërsa në vazhdim do të përmend një shembull që flet për guximin dhe potencialin e tij intelektual ﷺ. Nga biografia e tij do të evokoj një shembull që vlen më shumë se një mijë argumente. Do të shkëpus

⁹⁶ Shih transmetimin e Aliut rreth guximit të Profetit, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, të cilin imam Ahmedi e ka shënuar në *Musnedin* e tij (1/86). Po ashtu shih edhe Hakimin (2/143), i cili thotë se hadithi ka varg autentik të transmetuesve, për çka ka pajtuar edhe Dhehebiu.

⁹⁷ Buhariu (10/455, numër 6033) dhe Muslimi (4/1802, numër 2307).

inserte nga Marrëveshja e Hudejbijes, gjegjësisht nga koha e përpilimit të saj, kur Suhejl ibn Amri kushtëzonte që:

- 1) në vend të “... dhe Muhamedit, të Dërguarit të Allahut” të figuronte “... dhe Muhamedit, të birit të Abdullahut”, dhe
- 2) që çdokush që ikte nga Meka për në Medinë si mysliman, të kthehej prapë në Mekë.

Ndonëse sahabëve, *radijallahu anhum*, kjo u erdhi shumë e rëndë, Profeti ﷺ duroi dhe qëndroi i paluhatur. Frytet e këtij durimi dhe kësaj vendosmërie u panë vetëm pas pak ditësh, kur u erdhi fitore e qartë dhe iu hapën mundësi të reja.

Profeti ﷺ me këtë shembull demonstroi dy aspekte të guximit: atij shpirtëror dhe intelektual, të shoqëruara me vizion e largpamësi dhe mendim të qëlluar. Është imazh i urtësisë që thirrësi të lëshojë pe për disa gjëra që nuk rrezikojnë apriori kauzën e tij, në mënyrë që të

përfitojë gjëra apo të realizojë qëllime më të rëndësishme dhe më me prioritet se ato.⁹⁸

Këta dhe shembuj të tjerë që cituam, krahasuar me shembujt që flasin për guximin dhe trimërinë e Profetit ﷺ, janë vetëm një pikë uji në një det të madh. Përndryshe, nuk do të mjaftonin as vëllime të tëra për të përfshirë të gjithë. Së këndejmi, të gjithë myslimanët, me theks të veçantë thirrësit, duhet ta marrin shembull dhe model Profetin ﷺ për çdo gjë, sepse vetëm kështu arrihet shpëtimi dhe lumturia në të dyja botët. Allahu thotë:

﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ
الْآخِرَ وَذَكَرَ اللَّهَ كَثِيرًا﴾

“Në të Dërguarin e Allahut ka një shembull të mrekullueshëm për atë, që shpreson tek Allahu e Dita e Fundit dhe e përmend shumë Allahun.”
(Kurani: El Ahzab, 21)

⁹⁸ Shih: Buhariu (5/329, numër 2731; 2732); *Fet’hu-l-Bari* (5/333-352); *Musnedi* i imam Ahmedit (4/328-331) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 532).

3. MUHAMEDI ﷺ DHE MANIFESTIMI PERSONAL I URTËSISË

Profeti ﷺ ka qenë njeriu më i urtë dhe më vizionar. Ishte i interesuar të përfitonte zemrat e njerëzve që të hynin në Islam, andaj duronte sjelljet e tyre jo të hijshme, i falte për gabimet dhe ua kthente me të mira. Në biografinë e tij mund të gjesh qëndrime tejet madhështore sa i përket bujarisë, fisnikërisë, faljes, mirësjelljes, butësisë, drejtësisë, qëndrime këto që do të mundohem t’jua sjell në pikat në vazhdim:

3.1. Qëndrimi i tij ﷺ me Thumame ibn Uthalen, të parin e jemamasve

Buhariu dhe Muslimi, në dy koleksionet e tyre, përcjellë nga Ebu Hurejra, *radijallahu anhu*, shënojnë rastin e zënies rob të Thumame ibn Uthales, liderin e Jemames, dhe lidhjes së tij në

direk të xhamisë.⁹⁹ Vajti Profeti ﷺ dhe, kur e pa të lidhur në direk Thumamen, një armik të tij të përbetuar, iu afrua e i tha:

-Çfarë ka te ti, o Thumame? (çfarë mendon se do të veproj me ty?)

-Nëse më vret, tek unë mund të gjesh njeri me gjak; nëse më bën mirë, do të gjesh njeri mirënjohës, dhe, nëse je prej atyre që duan para, fol, se të jap sa të duash!, - iu përgjigj Thumame.

Përgjigjja e Thumames ishte e menduar mirë dhe do të vlente sikur të kishte të bënte me ndonjë lider tjetër, por jo me Profetin ﷺ. Ai kërcënoi se, nëse e vret, prapa tij qëndrojnë fisi, që kurrë nuk do të linin pa marrë hak. Pastaj, filloi të provojë një aspekt tjetër, atë të mirësjelljes: se është njeri që nuk i harron të mirat. Dhe, krejt në fund, ofron edhe para për lirimin e tij. Ai nuk e dinte se këto gjëra nuk çonin peshë te Profeti

⁹⁹ Dijetarët këtë hadith e marrin si provë se lejohet hyrja e jomyslimanëve në xhami, nëse këtë e bëjnë për qëllim të mirë. Përkthyesi.

صلى الله عليه وسلم . Për këtë shkak, Profeti صلى الله عليه وسلم e la të lidhur në direk dhe shkoi për ta falur namazin.

Të nesërmen, ndërsa po hynte në xhami, prapë iu afrua Thumames, që edhe më tutje ishte i lidhur në po atë vend, të cilit ia parashtroi të njëjtën pyetje. Thumame iu përgjigj me të njëjtat fjalë që ia kishte thënë vetëm një ditë më parë.

Profeti صلى الله عليه وسلم me të dëgjuar këtë përgjigje, u largua dhe e la ashtu të lidhur Thumamen, pa ndonjë veprim konkret. Pa përgjigje. Të nesërmen, pra ditën e tretë, Profeti صلى الله عليه وسلم iu afrua sërish Thumames dhe ia bëri të njëjtën pyetje. Thumame nuk kishte fjalë të tjera përveç atyre që ia kishte thënë për dy ditë radhazi. Profeti صلى الله عليه وسلم urdhëroi lirim të tij pa asnjë kusht, duke thënë: *“Lirojeni Thumamen!”*

Thumame shkoi te një palmë afër xhamisë, u pastrua, u kthye në xhami dhe tha: “Esh’hedu en la ilahe il-lallah ve esh’hedu enne Muhameden abduhu ve Resuluhu! (Dëshmoj se nuk ka Zot tjetër përveç Allahut dhe dëshmoj se Muhamedi është robi dhe i Dërguari i Tij!). O Muhamed! Betohem në Allahun se nuk ka pasur në tokë

fytyrë më të urryer për mua sesa fytyra jote, porse sot ajo më është bërë më e dashura. Betohem në Allahun se nuk ka pasur fe me të urryer tek unë sesa feja jote, porse sot ajo është feja më e dashur tek unë. Betohem në Allahun se vendin tënd e kam urryer më së shumti, porse sot ai është më i dashuri tek unë!”

Kur Thumame u zu rob, ishte rrugës për të kryer umrën në Mekë, ndaj kërkoi nga Profeti ﷺ që t’i japë leje për ta kryer umrën. Profeti ﷺ i dha leje dhe e përgëzoi (me falje mëkatesh ose hyrje në Xhenet). E, kur mbërriti në Mekë, njerëzit panë një Thumame tjetër. “E paske ndërruar fenë?”, - e pyetën. Mendonin se largimi nga adhurimi i idhujve ishte veprim renegat, dezertim nga feja... Sipas disa versioneve thuhet se e sulmuan, derisa e shpëtoi Ebu Sufjani, duke iu treguar se ishte Thumame, lider i Jemames, prej nga e merrnin grurin. Njerëzit u sprapsën, kurse Thumame u betua se nuk do t’u jepte asnjë kokërr gruri pa lejen e të Dërguarit të Allahut

ﷺ .

Pastaj Thumame u nis për në Jemame, ku ua ndaloi banorëve që të eksportnin grurë në

Mekë. Idhujtarët kurejshë i shkruan Profetit صلى الله عليه وسلم: “Ti po urdhëron që të mbahen lidhjet familjare, ndërsa vetë i ke këputur me ne. Etërit i ke mbytur me shpata, ndërsa bijtë me uri.” Profeti صلى الله عليه وسلم i shkroi Thumames që të hiqte embargon.¹⁰⁰

Ibn Haxheri citon Ibn Mendehun, i cili me vargun transmetues përcjell nga Ibn Abasi, *radijallahu anhum*a, rrëfimin sesi Thumame ka pranuar Islamin, si është kthyer në Jemame, me ç’rast kishte marrë vendimin që t’ua ndalte grurin dhe sesi ka zbritur ajeti:

﴿وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُم بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ﴾

“Ne i dënuam ata njëherë, por ata nuk i përlën Zotit të tyre e as nuk i drejtuan lutje.”
(Kurani: El Muminun, 76)

Thumame dëshmoi besimin e tij edhe atëherë kur banorët e Jemames dezertuan. Ai, bashkë me disa besnikë të tij, e lëshuan Jemamen për t’iu

¹⁰⁰ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (4/317) dhe *Fet’hu-l-Bari* (8/88).

bashkëngjitur Ala ibn Hadremiut, me të cilin luftuan dezertorët nga radhët e bahrejnejasve.¹⁰¹

Allahu ekber! Sa i urtë që është Profeti ﷺ dhe sa qëndrime madhështore që ka! Ai i bashkonte zemrat dhe sillej me mirësi e edukatë me ata që shpresoj se po pranuan Islamin, do ta pranonin edhe fiset e tyre. Kështu duhet të jenë edhe thirrësit. Moralin e faljes ndaj gabimtarit duhet ta kenë element identifikues të personalitetit të tyre, ngase Thumame u betua që mirësjellja e Profetit ﷺ kishte shndërruar urrejtjen e tij në dashuri. Kjo mirësjellje la gjurmë të pashlyera në jetën e Thumames dhe në vendosmërinë e tij në këtë fe dhe thirrjen në të.¹⁰²

3.2. Qëndrimi i Profetit ﷺ me beduinin që deshi ta vriste

¹⁰¹ Shih: *El Isabetu fi temjizi-s-sahabe* (1/203). Ka dhe vargje poetike që flasin për ndikimin e tij nga gjesti i faljes së Profetit, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*.

¹⁰² Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (12/89) dhe *Fet'hu-l-Bari* (8/88).

Buhariu dhe Muslimi, përcjellë nga Xhabir ibn Abdullahu, *radijallahu anhumu*, shënojnë: “Luftuam me Profetin në (vendin në) drejtim të Nexhdit (Betejën e Dhatu Rrikasë). Profeti ﷺ na zuri te një luginë me drurë të shumtë gjemborë. Profeti ﷺ shkoi të pushonte te një dru (në hije), ndërsa në një prej degëve të tij vari shpatën, kurse të tjerët u shpërndanë në luginë për të pushuar në hije. Xhabiri vazhdon: “(Thirri) Profeti (e) tha: “Teksa po flija, erdhi një njeri dhe mori shpatën time. Kur u zgjova, më rrinte me shpatë te koka. Fare nuk e kam hetuar, vetëm kur ia kam parë shpatën në dorë. M’u drejtua: “Kush të mbron prej meje?” Thashë: “Allahu.” Mu drejtua për herë të dytë: “Kush të mbron prej meje?” I thashë: “Allahu!” Pastaj u kthye shpata në këllëf dhe ja, u gjend ulur.

Profeti ﷺ nuk i bëri asgjë të keqe.¹⁰³

Allahu ekber! Sa moral madhështor që është ky dhe sa ndikim të madh që ka! Donte ta mbyste

¹⁰³ Shih: Buhariu (6/96-97, numër 2910), Muslimi (1/576) dhe Ahmedi (3/311; 364).

Profetin ﷺ dhe, edhe pse nuk ia arriti dot dhe Allahu ia dha mundësinë Profetit ﷺ që ta mbyste, prapë e fali.

Kështu është morali! Të vërtetën e ka thënë Allahu i Madhëruar kur e përshkruan Profetin

ﷺ .
ﷺ

﴿وَإِنَّكَ لَعَلَىٰ خُلُقٍ عَظِيمٍ﴾

“Se ti je me virtyte madhore.” (Kurani: El Kalem, 4)

Ky moral ndikoi që beduini (në fjalë t’i garantojë Profetit ﷺ se për momentin nuk do të ishte kundër tij ndërsa)¹⁰⁴ më vonë, jo vetëm që do ta pranonte Islamin, por do të ishte shkak që njerëz të shumtë të udhëzoheshin nëpërmjet tij.¹⁰⁵

¹⁰⁴ Shënimi brenda kllapave është nga përkthyesi.

¹⁰⁵ Shih: *Fet’hu-l-Bari* (7/428) dhe *Sherhu-n-Nevevi* (15/44). Ibn Haxheri përmend se emri i beduinit ka qenë Gaureth ibn Harith, madje edhe vetë Buhariu në *Sahihun* e tij, në hadithin numër 4136, e përmend me këtë emër.

3.3. Qëndrimi i Profetit ﷺ ndaj rabinut Zejd ibn Suneh¹⁰⁶

Falja e njerëzve, përkundër të gjitha mundësive që kishte për hakmarrje dhe ndëshkim, ka qenë tipar i Profetit ﷺ. Përhapja e misionit të tij, afrimi dhe përfitimi i zemrave të njerëzve, pas Allahut të Madhëruar, më së shumti i detyrohej këtij tipari. Një rast që reflekton këtë tipar të Profetit ﷺ është edhe ai me Zejd ibn Sunehun, një prej rabinëve të njohur dhe dijetarëve të mëdhenj çifutë.¹⁰⁷

Zejdi vajti te Profeti ﷺ që t'i kërkonte një borxh, por u soll shumë keq me të. E kapi për këmishë e pelerinë dhe e tërhoqi, ndërsa e shikonte me fytyrë të mërrolur dhe i thoshte fjalë të rënda: “O Muhamed, a nuk do të ma kthesh borxhin? Ju, bijtë e Abdulmutalibit, jeni njerëz që e zvarritni kthimin e borxhit.”

¹⁰⁶ Emri i tij është vokalizuar edhe në këto forma: Zejd ibn Suneh dhe Zejd ibn Saneh. Përkthyesi.

¹⁰⁷ Shih: *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 528) dhe *Hidajetu-l-murshidine* (f. 384).

I tha edhe fjalë të tjera të rënda, aq sa e nevrikosi Omerin, *radijallahu anhu*, i cili e shikoi me hidhërim dhe i tha: “O armik i Allahut, guxon t’ia thuash të Dërguarit të Allahut ﷺ këtë që po e dëgjoj dhe të bësh këtë që po e shoh?! Beto hem në Atë që e dërgoi (Profetin ﷺ) me të vërtetën se, po të mos ishte frika se do të qortohem, do të t’i bija kokës me shpatë. Profeti ﷺ e shikoi Omerin me qetësi (vetëpërmbajtje), maturi e buzëqeshje dhe i tha: “Omer, as unë e as ai nuk e prisnim këtë (revoltë). Kishim nevojë për diç tjetër prej teje. Unë kisha nevojë të më urdhëroje t’ia ktheja borxhin, kurse ai kishte nevojë ta urdhëroje për korrektësi në kërkimin e kthimit të borxhit. Omer, shko me të dhe ktheja (jepja) *hakun*, e (për shkak të frikësimit që përjetoi) *shtoja dhe 20 saë me hurma.*”

Ky veprim i Profetit ﷺ ishte shkak që çifuti ta deklaronte Islamin: “Eshhedu en la ilahe il-lallah ve eshhedu enne Muhameden abduhu ve Resuluhu!”

Zejd para këtij rrëfimi (kësaj ngjarjeje) thoshte: “Nuk ka mbetur shenjë profetike që nuk e kam njohur në fytyrën e Muhamedit ﷺ, me

përgjashtim të dy shenjave, të cilat ende nuk i kam provuar:

- 1) butësia e tij paraprin (është më e theksuar, dominon) kundrejt vrazhdësisë¹⁰⁸ së tij, dhe
- 2) shtimi i sjelljeve të këqija ndaj tij vetëm sa ia shton butësinë (mirësjelljen).¹⁰⁹

Zejdi e testoi Profetin ﷺ dhe u bind se ishte siç përshkruhej (në librat e çifutëve), andaj e pranoi Islamin, besoi në të dhe e vërtetoi. Ai vazhdoi ta shoqëronte Profetin ﷺ, derisa vdiq në Betejën

¹⁰⁸ Butësia dhe vrazhdësia janë veti me të cilat lind njeriu. Njeriu me personalitet të fortë është ai që arrin të vërë nën kontroll këto tipare të personalitetit dhe t'i menaxhojë ato. Ky rrëfim dëshmon kontrollin që Profeti, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, kishte mbi vetitë dhe tiparet e personalitetit të tij. Përkthyesi.

¹⁰⁹ Ibn Haxheri e përmend këtë rrëfim në *El Isabe fi temjizi-s-sahabe* dhe thotë se e kanë shënuar Taberaniu, Hakimi, Ebu Shejh në librin *Ahlak En Nebiji, sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, Ibn Sadi etj. Ibn Haxheri thotë se transmetuesit janë të besueshëm. (1/566). Rrëfimin e përmend edhe Ibn Kethiri në *El-Bidaje ve-n-nihaje* (2/310) dhe Hejthemiu në *Mexhmeu-z-Zevaid* (8/240), që po ashtu citon Taberaniun si burim dhe referencë.

e Tebukut, në vijë të frontit.¹¹⁰ Profeti ﷺ ka ofruar shembuj të shumtë nga morali i tij që dëshmojnë korrektësinë e tij, si dhe që misioni në të cilin thërret është i vërtetë.

3.4. Qëndrimi i Profetit ﷺ me beduinin që urinoi në xhami

Enes ibn Maliku, *radijallahu anhu*, transmeton se, teksa po rrinin me Profetin ﷺ në xhami, kishte vajtur një beduin (malësor), i cili kishte hyrë në xhami dhe kishte urinuar. Disa sahabë iu drejtuan: “Turp! Turp! (ndal, çfarë bën ashtu?)” Ndërkaq, Profeti ﷺ tha: “Lëreni, derisa ta mbarojë!” E lanë. Pasi e mbaroi, Profeti ﷺ e thirri dhe i tha: “*Xhamitë nuk janë për punë të këtilla (sikurse kjo që bëre ti) e as për papastërti. Xhamitë janë për ta kujtuar Allahun, për ta falur namazin dhe për ta lexuar Kuranin (ose tha fjalë të ngjashme).*”

¹¹⁰ Shih: *El Isabe fi temjizi-s-sahabe* (1/566).

Profeti urdhëroi që t'i hidhej një kovë me ujë vendit ku urinoi beduini.”¹¹¹

Në *Sahihun* e Buhariut qëndron se ky është njeriu që ka thënë: “O Allah! Më mëshiro mua dhe Muhamedin, e me ne mos e mëshiro askënd tjetër!” Ebu Hurejra, *radijallahu anhu*, transmeton: “I Dërguari i Allahut ﷺ u ngrit e bashkë me të u ngritëm edhe ne (për t’u falur), ndërkohë (tekta ne faleshim) malësori, që ishte në namaz, foli e tha: “O Allah! Më mëshiro mua dhe Muhamedin e me ne mos e mëshiro askënd tjetër!” Pasi Profeti ﷺ e kreu namazin, iu drejtua malësorit dhe i tha: “*E ke ngushtuar (shumë) një gjë shumë të madhe (duke aluduar në mëshirën e Allahut të Madhëruar).*”¹¹²

Këtë transmetim e shpjegojnë transmetime të tjera që nuk janë në *Sahihun* e Buhariut. Ebu Hurejra, *radijallahu anhu*, transmeton: “Një malësor hyri në xhami, i fali dy rekate dhe tha: “O Allahu im, më mëshiro mua dhe Muhamedin e

¹¹¹ Muslimi (1/236, numër 285) dhe Buhariu (1/322, numër 219; 1/223; 10/449; 525).

¹¹² Buhariu (10/438, numër 6010).

me ne mos e mëshiro askënd tjetër !” I Dërguari i Allahut u kthye nga ai dhe i tha: “*E tkurre (ngushtove) një gjë shumë të gjerë!*” Pastaj, nuk vonoi shumë, u ngrit e urinoi në xhami. Kur e panë, njerëzit nxituan drejt tij (që ta ndalonin). I Dërguari i Allahut (që i ndaloi prej këtij veprimi) u tha: “*Jeni dërguar për të qenë lehtësues e jo vështirësues! Hidhjani një enë me ujë ose një kovë të madhe me ujë (vendit të urinuar)!*”¹¹³

Malësori, pasi u vetëdijesua dhe kuptoi fenë, rrëfen për këtë rast e thotë: “Erdhi Profeti ﷺ dhe, për Zotin, as më shau, as më qortoi, as më rrahu.”¹¹⁴

Profeti ﷺ ka qenë njeriu më i urtë. Të gjitha qëndrimet e tij kanë qenë madhështore dhe për t’u marrë shembull. Kushdo që mediton në

¹¹³ Tirmidhiu (1/275, numër 147), Ahmed i në *Musned* sipas radhitjes së Ahmed Shakirit (12/244, numër 7254) dhe në një version më të gjerë (20/134, numër 10540), si dhe Ebu Davudi (2/39).

¹¹⁴ Ahmed i në *Musned* sipas radhitjes së Ahmed Shakirit (20/134, numër 10540) dhe Ibn Maxhe (1/175).

moralin dhe sjelljet e tij, do të bindet për vërtetësinë e tij, rrjedhimisht do ta ketë besimin më të fortë në të.

Nëse ndalemi te reagimi i sahabëve, *radijallahu anhum*, ndaj malësorit, kuptojmë se ai kishte bërë vepra që kishin provokuar hidhërimin e të pranishmëve, gjë që bartnin masë edukuese (me forcë) dhe ndëshkim, por Profeti صلى الله عليه وسلم i ndaloi, jo vetëm nga kjo, por edhe nga ndërprerja e kryerjes së nevojës së vogël fiziologjike. Kjo reflekton urtësi, imazhe të së cilës janë butësia, mirësjellja dhe mëshira. Profeti صلى الله عليه وسلم e ndaloi malësorin nga një veprim i tillë duke përdorur një urtësi të rrallë. Kur ai tha (u lut): “O Allahu im, më mëshiro mua dhe Muhamedin e me ne mos e mëshiro askënd tjetër!”, Profeti صلى الله عليه وسلم i tha: “*E tkurre një gjë të gjerë!*”, duke aluduar në mëshirën e Allahut, sepse ajo përfshin shumë. Allahu ka thënë:

﴿وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ﴾

“... ndërsa mëshira Imë përfshin çdo gjë...”
(Kurani: El Araf, 156)

Profeti ﷺ ia ndaloi këtë lutje sepse, kështu është kur tregohesh koprrac me mëshirën e Allahut ndaj krijesave të Tij në kohën kur Allahu i Madhëruar ka lëvduar ata që veprojnë ndryshe:

﴿وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَءُوفٌ رَحِيمٌ﴾

“Edhe ata që erdhën pas tyre, thonë: “O Zoti ynë, falna ne dhe vëllezërit tanë, të cilët kanë besuar para nesh dhe mos lejo që në zemrat tona të ketë asnjë të keqe ndaj besimtarëve! O Zoti ynë, Ti je vërtet i Butë dhe Mëshirëplotë!”
(Kurani: El Hashr, 10)

Malësori u lut në kundërshtim me këtë, e mu për këtë Profeti ﷺ e ndaloi apo përmirësoi me urtësi.¹¹⁵

Kur ai urinoi në xhami, Profeti ﷺ kërkoi të mos e ndalnin, sepse tashmë kishte filluar ta bënte këtë gjë të pahijshme, kështu që, po ta ndalonin, ndoshta do të bëhej edhe më keq. Ajo që ndodhi ishte ndotja e vetëm një pjese të xhamisë, e, po

¹¹⁵ Shih: *Fet’hu-l-Bari* (10/439).

të ndalohej nga ky veprim, atëherë ajo që do të mund të ndodhte sillet ndërmjet njërës prej dy gjërave në vazhdim:

- 1) Malësorit do t'i dëmtohej shëndeti, ngase ndalimi nga urinimi mund të ketë pasoja shëndetësore, dhe
- 2) Do të ndalohej nga ky veprim, por nuk do të mund të sigurohej se nuk do të spërkateshin rrobat e tij, trupi apo edhe ndonjë vend tjetër i xhamisë.

Kështu, Profeti ﷺ urdhëroi që të mos ndalej derisa të mbaronte urinimin për shkak të dobisë (interesi strategjik apo përfitimit vizionar), e cila (dobi) shprehet duke përzgjedhur nga dy të këqija të keqen me dëmet më të vogla dhe duke braktisur nga dy të mira më të lehtë, për të përfituar të mirën më të madhe.¹¹⁶

Kjo është ndër urtësitë më të larta. Profeti ﷺ menaxhoi në mënyrën më brilante këto dobi dhe u kujdes për të mos shkaktuar dëme më të mëdha (pra, për aspektet strategjike të fesë),

¹¹⁶ Shih: *Fet'hu-l-Bari* (1/325) dhe *Sherhu-n-Nevevi* (3/191).

duke i përshkruar umetit të tij, në përgjithësi, dhe thirrësve në veçanti, mënyrën sesi duhet të sillen me butësi me injorantët, sesi duhet t’ua mësojnë gjërat e nevojshme duke shmangur dhunën, fyerjen, dëmtimin fizik, brutalitetin, veçanërisht nëse sjelljet e tyre të këqija nuk janë si pasojë e kryeneçësisë dhe përqeshjes. Trajtimi i malësorit me butësi pati ndikim të madh në jetën e tij.¹¹⁷ Siç cituam më parë, kur ai mësoi për fenë, tha: “Erdhi Profeti ﷺ dhe, për Zotin, as më shau, as më qortoi, as më rrahu.”¹¹⁸

3.5. Qëndrimi i Profetit ﷺ me Muavi ibn Hakemin

Muavi ibn Hakem es Sulemi, *radijallahu anhu*, thotë: “Teksa po falesha me Profetin ﷺ, teshtiu njëri prej të pranishmëve, ndaj unë i

¹¹⁷ Shih: *Fet’hu-l-Bari* (1/325); *Sherhu-n-Nevevi* (3/191); *Avnu-l-Ma’bud sherhu Suneni Ebi Davud* (2/39) dhe *Tuhfetu-l-ahvedhi sherhu Suneni Et Tirmidhijj* (1/457).

¹¹⁸ Ahmedi në *Musned* sipas radhitjes së Ahmed Shakirit (20/134, numër 10540) dhe Ibn Maxhe (1/175).

thashë: “Allahu të mëshiroftë (jerhamukallah).” Të pranishmit më gozhduan me shikimet e tyre (në shenjë mohimi për atë që bëra)! Thashë me vete: Nëna ime, vaj halli për mua! “Çfarë keni, pse më shikoni?” Ata filluan t’i rrahin gjunjët. Meqë pashë se heshtën, nuk bëzajta. Pasi Profeti ﷺ e kreu namazin, e, betohem se nuk kam parë mësues (të ngjashëm me të dhe) më të mirë në edukim se ai, as para, as pas tij: nuk më përzuri, nuk më rrahu dhe nuk më ofendoi, por tha: *“Në namaz nuk bën të thuhen fjalë të njerëzve (që thuhen rëndomtë). Namazi është për tesbih, tekbir (madhërim të Allahut) dhe për lexim të Kuranit.”*

(Pastaj) thashë:

-O i Dërguari i Allahut, unë sapo kam hyrë në Islam (jam ndarë nga injoranca). Në mesin tonë ka njerëz që shkojnë te fallxhorët?

-*Ti mos shko!*, - më tha Profeti.

-Te ne ka njerëz të cilët qesin fall me shpezë (ogure)!, - i thashë më pas.

-Këto janë gjëra që ata i ndiejnë në gjokset e tyre, por të mos ju sprapsë ajo,¹¹⁹ - më tha ai.

-Prej nesh ka njerëz që qesin fall me vija (të bëra në rërë)?, - i thashë.

-Ka qenë një profet që bënte vija, kështu që, vijës së atij që i përgjigjet vija e tij, ai ia qëllon,¹²⁰ - tha ai.

¹¹⁹ Qëllimi është se oguri mund t'i ndodhë çdokujt, pra, të ndihet i prekur nga kjo dukuri, gjë për të cilën nuk qortoheni, por askush të mos ndalet nga veprimet e tij për shkak të saj. Domethënë, të mos ndikojë në veprimet tuaja (sepse për këtë llogariteni).

¹²⁰ Dijetarët kanë ndarë mendime të ndryshme sa i përket kësaj. Sipas kuptimit më të saktë është thënë se lejohet që vija e tij t'i përgjigjet vijës së Profetit (për të cilin flet hadithi). Mirëpo, meqë ne nuk kemi rrugë si të arrijmë deri te dituria bindëse se a janë përputhur vijat apo jo, atëherë kjo nuk lejohet, gjë për të cilën është klasifikuar në kategorinë e të ndaluarave, sepse nuk lejohet asgjë tjetër, me përjashtim të përputhjes bindëse, të cilën ne nuk mund ta dimë dhe nuk bindemi dot për të. Si ajkë e mendimeve të dijetarëve vjen konkluzioni i përbashkët se një gjë e tillë është e ndaluar. Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (5/23).

Muaviu vazhdon rrëfimin e thotë: “Unë kisha një robëreshë, e cila ruante delet e mia në një vend në drejtim të Uhudit dhe Xhevanijes. Një ditë, një ujk ia kishte marrë një dele dhe, unë, si gjithë njerëzit e tjerë, ndihem keq siç ndihen ata, ndaj i rashë shuplakë, për çka më pas u ndjeva shumë keq. Vajta te Profeti ﷺ dhe i thashë: “A ta liroj?”

-Ma sill njëherë këtu!, - më tha ai.

E solla.

-Ku është Allahut?, - e pyeti Profeti ﷺ.

-Në qiell, - iu përgjigj ajo.

-Po unë, kush jam?, - e pyeti.

-Ti je i Dërguari i Allahut, - iu përgjigj.

-Liroje, sepse ajo qenka besimtare, - tha Profeti.¹²¹

Ky rast dëshmon urtësinë e madhe që i është dhënë Profetit ﷺ. Ajo ka reflektuar fuqishëm në jetën e Muaviut, *radijallahu anhu*, sepse

¹²¹ Muslimi (1/381) dhe Sherhu-n-Nevevi (5/20).

shpirti është krijuar për ta dashur atë që i bën mirë. Këtu qëndron përgjigja ose sekreti i thënies së Muaviut: “Nuk kam parë kurrë mësues që edukon më mirë sesa ai, as para, as pas tij.

3.6. Qëndrimi i Profetit ﷺ me Tufejl ibn Amër Deusin

Një prej rasteve që dëshmojnë urtësinë e Profetit ﷺ është edhe ai me Tufejl ibn Amër Deusin, *radijallahu anhu*, i cili pranoi Islamin në Mekë, para hixhretit, dhe u kthye te populli i vet që t’i thërrasë në Islam. Filloi me familjen e tij. Islamin e pranuan babai dhe gruaja e tij, pastaj e ftoi popullin, por e refuzuan dhe kundërshtuan. Procesi i Islamit të tyre u ngadalësua. Kjo i erdhi rëndë Tufejlit, andaj vajti te Profeti ﷺ dhe i tha se deusasit janë shkatërruar sepse kanë mohuar, kundërshtuar dhe refuzuar. Ebu Hurejra, *radijallahu anhu*, rrëfen këtë ngjarje e thotë: “Erdhi Tufejl ibn Amër Deusiu te Profeti ﷺ e i tha: “Deusasit kanë kundërshtuar dhe refuzuar, andaj lute Allahun kundër tyre! I Dërguari i Allahut u kthye nga kibla, i ngriti duart

për t'u lutur. Të pranishmit (kur panë se ai po bëhej gati për t'u lutur) thanë: "Kaq e pati puna e tyre. U shkatërruan." Profeti ﷺ tha (u lut): "*O Allah, udhëzoi deusasit dhe silli te ne (si besimtarë)! O Allah, udhëzoi deusasit dhe silli te ne (si besimtarë)!*"¹²²

Ky rast dëshmon butësinë, durimin dhe maturinë e Profetit ﷺ në dave. Profeti ﷺ nuk nxitoi me ndëshkim apo me lutje kundër atyre që refuzuan fenë e tij. Përkundrazi, u lut që Allahu i Madhëruar t'i udhëzonte. Dhe, ashtu ndodhi. Allahu ia pranoi lutjen, sakaq durimi e maturia u shpërblyen. Tufejli u kthye te populli i vet, me të cilët u tregua i butë dhe i sjellshëm, kështu që pranuan Islamin një numër i madh i tyre. Pastaj erdhi në Medinë kur Profeti ﷺ ishte në Hajber, ndërsa me vete kishte tetëdhjetë-nëntëdhjetë shtëpi (familje) deusase. Iu bashkëngjitën

¹²² Buhariu (6/107, numër 2937; 8/101, numër 4392; 11/196, numër 6397); Muslimi (4/1957, numër 2524) dhe Ahmedi (2/243; 448). Po ashtu, shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (6/337) dhe *Siretu Ibn Hisham* (1/407).

Profetit ﷺ në Hajber dhe përfituan nga preja e luftës sikurse të gjithë myslimanët e tjerë.¹²³

Allahu ekber!

Sa urtësi madhështore!

Për shkak të këtij (qëndrimi të urtë profetik) pranuan Islamin nëntëdhjetë familje deusase.

Kjo është ajo së cilës thirrësit duhet t'i kushtojnë rëndësi dhe vëmendje të posaçme gjatë misionit të tyre, gjë të cilën nuk mund ta arrijnë pa u begatuar nga Allahu dhe pa e njohur e pa pasuar udhëzimin profetik.

3.7. Qëndrimi i Profetit ﷺ me djaloshin që kërkonte leje për imoralitet

Ebu Uname, *radijallahu anhu*, rrëfen: “Një djalosh kishte vajtur te Profeti ﷺ dhe i kishte thënë: “O i Dërguari i Allahut, më lejo të bëj

¹²³ Shih: *Sijer alami-n-nubela* (1/346); *Zadu-l-mead* (3/626) dhe *El Isabetu fi temjizi-s-sahabe* (2/225).

imoralitet!” Të pranishmit u drejtuan nga ai dhe qortuan duke i thënë: “Ndal! Ndal!”

-Eja, afrohu!, - i tha (Profeti ﷺ).

Shkoi afër tij.

-A e dëshiron një gjë të tillë për nënën tënde?, - e pyeti.

-Jo, Allahu më bëftë kurban tëndin, - i tha.

-E po, as të tjerët nuk e duan një gjë të tillë për nënat e tyre, dhe e pyeti më tutje: -A e do për vajzën tënde?

-Jo, për Zotin, o i Dërguari i Allahut. Allahu më bëftë kurban tëndin!, - iu përgjigj djaloshi.

-E po, as njerëzit nuk e duan për vajzat e tyre, dhe vijoi: -A e do për motrën tënde?

-Jo, për Zotin, Allahu më bëftë kurban tëndin!, - iu përgjigj djaloshi.

-E po, as njerëzit nuk e duan për motrat e tyre, - dhe ia priti: -A e do për hallën tënde?

-Jo, për Zotin, Allahu më bëftë kurban tëndin!, - ia ktheu djaloshi.

-E po, as njerëzit nuk e duan për hallat e tyre, - dhe vazhdoi së pyeturi: -A e do për tezen tënde?

-Jo, për Zotin, Allahu më bëftë kurban tëndin!, - iu përgjigj djaloshi.

-E po, as njerëzit nuk e duan për tezet e tyre, - tha Profeti ﷺ.

Pastaj ia vuri dorën sipër dhe u lut për të: *“O Allahu im, falja mëkatin, pastroja zemrën dhe ruaja nderin!”*

Pas këtij rasti djaloshi në fjalë kurrë më nuk është parë duke bërë ndonjë gjest të pahijshëm moral.¹²⁴

Ky shembull madhështor i Profetit ﷺ është mësim për thirrësit sesi butësinë, mirësjelljen dhe bamirësinë duhet t'i kenë mjete të përhershme në raportet e tyre me njerëzit. Këtu me njerëz veçanërisht nënkuptojmë ata që ende nuk e kanë pranuar Islamin e të cilët synojmë t'i

¹²⁴ Imam Ahmedi (5/256-257) dhe Hejthemiu në *Mexhemu-z-Zevaid* (1/129). Shih edhe: *Silsletu el-ehadith es-sahihah*, të Albanit (vëllimi 1, numër 370).

fusim në Islam, apo njerëzit që janë myslimanë, por të cilëve duam t’ua forcojmë besimin.

Profeti ﷺ nuk demonstroi butësinë dhe mirësjelljen vetëm në mënyrë verbale, por edhe praktiktikisht. Për këtë shkak na ka urdhëruar që ta aplikojmë butësinë dhe mirësjelljen në të gjitha aspektet e jetës sonë. Aishja, *radijallahu anha*, transmeton: “Një grup çifutësh patën ardhur tek i Dërguari i Allahut dhe patën përshëndetur: “Theqafja qoftë mbi ty! (në vend të: paqja qoftë mbi ty)” Aishja thotë: “Unë e kuptova,¹²⁵ andaj ua ktheva: “Mbi ju qofshin theqafja dhe mallkimi!”

Thotë (Aishja): “I Dërguari i Allahut ﷺ m’u drejtua: “*Ndal, oj Aishe. Allahu e dëshiron mirësjelljen në çdo gjë!*”

-O i Dërguari i Allahut, a nuk dëgjove çfarë thanë?, - iu drejtova.

¹²⁵ Në origjinal kjo shprehje është “Es samu alejkum” dhe, ngaqë gjuhësisht është shumë e përafërt në shqiptim me fjalën “Es selamu alejkum”, Aishja, *radijallahu anha*, thotë se ishte vigjilente dhe kishte spikatur çfarë kishin thënë ata në të vërtetë. Përkthyesi.

*-Po, prandaj u thashë: “Mbi ju!” - iu përgjigj.*¹²⁶

Po kështu i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë:

*“Oj Aishe, Allahu është i Butë dhe e do butësinë. Për butësinë jep atë që nuk jep për vrazhdësinë dhe për asgjë tjetër.”*¹²⁷

*“Nuk ndodh që butësia të jetë në diç, e të mos i jap vlerë, siç nuk ndodh që të mos i mungojë ndonjë gjëje, e të mos ia humbë vlerën!”*¹²⁸

*“Ai që privohet nga butësia, është privuar nga e mira.”*¹²⁹

Ebu Derdai, *radijallahu anhu*, transmeton se Profeti ﷺ ka thënë: *“Atij që i është dhënë hise e butësisë, (në fakt) i është dhënë hise e mirësisë. Ndërkaq, ai që është privuar prej saj, është privuar nga mirësia (hairi).”*¹³⁰

¹²⁶ Buhariu (10/449, numër 6023).

¹²⁷ Muslimi (4/2004, numër 2593).

¹²⁸ Muslimi (4/2004, numër 2592).

¹²⁹ Muslimi (4/2003, numër 2592).

¹³⁰ Tirmidhiu (4/367, numër 2013). Shih edhe: *Sahihu-t-Tirmidhi* (2/195).

Po kështu, prej Ebu Derdait, *radijallahu anhu*, transmetohet: *“Atij që i është dhënë hise e butësisë, i është dhënë hise e mirësisë. Ndërkaq, në peshore nuk ka gjë më të rëndë sesa morali i mirë.”*¹³¹

Aishja, *radijallahu anha*, transmeton se Profeti صلی الله علیه وسلم i ka thënë asaj: *“Me të vërtetë, atij që i është dhënë hise e butësisë, i është dhënë hise e mira e dynjasë dhe ahiretit. Mbajtja e lidhjeve familjare, morali i mirë dhe fqinjësia e mirë i ndërtojnë vatrën dhe zgjasin jetën.”*¹³²

Profeti صلی الله علیه وسلم i ka dhënë vlerësimin në shkallën sipërore butësisë, duke shpjeguar se ajo e ka vendin në çdo gjë, gjë të cilën personalisht e ka dëshmuar me fjalë dhe vepra, në mënyrë që umeti i tij, duke pasur shembullin e Profetit صلی الله علیه وسلم, ta ketë sa më të lehtë dhe ta pranojnë atë më me zemërgjerësi. Në këtë kontekst sigurisht se thirrësit dhe hoxhallarët janë të thirrur që para çdokujt tjetër ta përvetësojnë butësinë si metodë

¹³¹ Ahmed (6/451); *El-Ehadith es-sahiha*, të Albanit (numër 876).

¹³² Ahmed (6/159). Shih: *El-Ehadith es-sahiha*, numër 519.

komunikimi me njerëzit. Hadithet që cituam më lart konfirmojnë pozitën dhe vlerën e butësisë, si dhe nxitin për t'u fisnikëruar me të, siç tërheqin vërejtjen për t'u larguar nga dhuna, brutaliteti dhe vrazhdësia.

Butësia është shkak i çdo të mire, sepse me të realizohen qëllimet dhe lehtësohet arritja e kërkesave tona (gjegjësisht jetësimi i tyre), siç arrihet shpërblimi, që, në të kundërtën, nuk mund të arrihet.¹³³

Profeti ﷺ na ka tërhequr vërejtjen që të kemi kujdes nga dhuna dhe vrazhdësia ndaj umetit. Aishja, *radijallahu anha*, rrëfen: “Në shtëpinë time e kam dëgjuar të Dërguarin e Allahut ﷺ duke thënë këtë: “O Allahu im, atë që emërohet në krye të umetit për ndonjë çështje, ndërkohë ua vështirëson jetën atyre (tregohet i vrazhdë dhe shpërfillës ndaj tyre), vështirësoja edhe Ti atij. Ndërkaq, atij që merr përsipër ndonjë çështje të

¹³³ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (16/145); *Fet’hu-l-Bari* (10/449) dhe *Tuhfetu-l-ahvedhi* (6/154).

umetit tim dhe tregohet transparent e tolerant (i butë) me ta, tregohu edhe Ti i butë me të!”¹³⁴

Traditë e Profetit ﷺ ka qenë që, kur dërgonte dikë për ndonjë detyrë a obligim të caktuar, e urdhëronte të ishte tolerant, i lehtë e i butë, si dhe ia ndalonte ato veprime të cilat do të bënin që njerëzit të irritoheshin prej tij.

Ebu Musai, *radijallahu anhu*, transmeton: “Kur i Dërguari i Allahut ﷺ dërgonte ndonjë shok të tij për ndonjë çështje (a punë), iu thoshte: *“Përgëzoni e mos irritoni, lehtësoni e mos vështirësoni!”*¹³⁵

Shembull konkret i kësaj që thamë: kur Profeti ﷺ kishte dërguar Ebu Musa el Eshariun dhe Muadhin, *radijallahu anhuma*, në Jemen, u kishte thënë (këtë porosi): *“Lehtësoni e mos vështirësoni, përgëzoni e mos irritoni,*

¹³⁴ Muslimi (3/1458, numër 1828).

¹³⁵ Muslimi (3/1358, numër 1732).

respektojeni njëri-tjetrin e mos u kundërshtoni!”¹³⁶

Enes ibn Maliku, *radijallahu anhu*, transmeton se i Dërguari i Allahut ﷺ ka thënë: *“Lehtësoni e mos vështirësoni, përgëzoni e mos irritoni!”¹³⁷*

Në këto hadithe profetike urdhërohet të lehtësuarit dhe ndalohet të vështirësuarit. Profeti ﷺ në këto hadithe ka bërë kombinimin e shprehjeve ndërmjet gjërave dhe të kundërtave të tyre, sepse ka raste kur njeriu bën të lehtë në një kohë dhe të vështirë në një kohë tjetër, të përgëzojë në një kohë dhe të irritojë njerëzit në kohën tjetër. Kështu, bie fjala, sikur të mjaftohej vetëm me lehtësimin, do t'i binte sikur pjesë e saj është dhe ai që lehtëson në një ose raste të tjera, kurse në të gjitha rastet e tjera është i vështirë. Së këndejmi, kur krahas lehtësimit ka përmendur edhe largimin nga vështirësimi, nuk ka lënë as hapësirën më të vogël për të interpretuar

¹³⁶ Buhariu (8/62, numër 4344; 4345) dhe Muslimi (3/1359, numër 1733).

¹³⁷ Buhariu (1/163, numër 69) dhe Muslimi (3/1359, numër 1732).

ndryshe. Me këtë, vështirësimi nuk i është lënë derë dhe se ai mohohet në të gjitha format dhe mënyrat.

Kështu është puna edhe me shprehjet e tjera dhe e njëjta vlen edhe për to. Lehtësoni e mos vështirësoni, përgëzoni e mos irritoni, respektohuni e mos u kundërshtoni, sepse mund të pajtosh në diç e të kundërshtohesh në diç tjetër. Profeti ﷺ në këto dhe hadithe të ngjashme nxit për t'i përgëzuar njerëzit me mirësinë dhe shpërblimin e madh të Allahut, me rahmetin dhe mëshirën e Tij, sikundërqë ndalon irritimin e tyre duke i frikësuar me përmendjen e ndëshkimit dhe kërcënimeve, gjë të cilën do të duhej ta bënte duke shoqëruar edhe nxitjen dhe përmendjen e shpërblimeve për punëmirët, por ja që nuk e bën dot.

Në këto hadithe ka mësimë sesi duhet të trajtojmë me butësi dhe si duhet të përpiqemi për t'ua përfituar zemrat atyre që janë afër për të hyrë në Islam dhe sesi duhet t'i ikim vrazhdësisë apo vështirësimi të gjërave në raport me ta. Këtë trajtim duhet ta kenë edhe adoleshentët dhe ata që rishtazi janë penduar

nga mëkatet. Ata nuk duhet të ngarkohen përnjëherë, por shkallë-shkallë ose hap pas hapi. Kështu ka qenë edhe ligjësimi i gjërave në Islam: janë ligjësuar në mënyrë graduale. Ata që i kanë pranuar mësimet fetare në këtë formë, zakonisht kanë shtuar adhurimet dhe nuk i kanë pakësuar ato. Pra, nuk kanë ndier lodhje, e aq më pak monotoni prej tyre. Krejtësisht ndryshe qëndron puna me ata që ngarkohen shumë që në fillim, pra, që iu vështirësohet. Për këta ka frikë se s'do t'u qasen fare detyrimeve, apo, edhe nëse u qasen, ekziston frika se nuk do të vazhdojnë gjatë me kryerjen e tyre.¹³⁸

Kësisoj dituria duhet t'u mësohet gradualisht dhe për këtë shkak Profeti ﷺ u jepte këshilla sahabëve në ditë të caktuara, nga frika mos ndienin monotoni prej tyre.¹³⁹

Lavdërimi i Allahut goftë mbi ty, o i dashuri ynë! Ke udhëzuar umetin për çdo të mirë dhe i ke ndaluar nga çdo e keqe. Je lutur kundër atyre që

¹³⁸ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (12/41) dhe *Fet'hu-l-Bari* (1/163).

¹³⁹ Shih: *Fet'hu-l-Bari* (1/162-163).

ia vështirësojnë punët këtij umeti dhe je lutur për atë që ia lehtëson, gjë e cila, nga njëra anë, është mënyra më e fuqishme për ta shprehur një vërejtje a qortim për ata që ia vështirësojnë punët umetit dhe, nga ana tjetër, për t'i nxitur dhe stimuluar ata që të jenë të butë me njerëzit.¹⁴⁰

3.8. Qëndrimi i Profetit ﷺ me njeriun që kërkoi të ndërmjetësonte për anulimin e një ekzekutimi

Profeti ﷺ ishte njeriu më i drejtë dhe më i urtë në të gjitha çështjet. Ajo që merret si shembull për Profetin ﷺ deri në Ditën e Kiametit është rasti me gruan mahzumiase, që kishte vjedhur, e së cilës i qe shqiptuar dënimi përkatës dhe që, njëherësh, qe ekzekutuar. Ndonëse ishte Usame, *radijallahu anhu*, ai që kishte ndërmjetësuar, Profeti ﷺ, me gjithë afërsinë e Usames, nuk e pranoi. Aishja, *radijallahu anha*, rrëfen se kurejshët i kishte stresuar puna e gruas

¹⁴⁰ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (12/213).

mahzumiase, e cila kishte vjedhur në kohën e Profetit ﷺ, gjegjësisht në Betejën e Çlirimit (të Mekës).

Thanë: “Kush guxon t’ia përmendë Dërguarit të Allahut ﷺ?”

Dhe thanë. “Kush ka guxim ta bëjë këtë përveç Usame ibn Zejdit, të dashurit të të Dërguarit ﷺ.”

Kështu, shkuan tek Usame, i cili i foli Profetit ﷺ për këtë punë. Sakaq, ndryshoi ngjyra e fytyrës së Profetit ﷺ. “A do të ndërmjetësosh në një prej ligjeve të Allahut (që të mos ekzekutohet?!)”

Usame (që kuptoi veprimin e tij jo të qëlluar) tha: “Kërko falje për mua, o i Dërguari i Allahut!”

Në mbrëmje Profeti ﷺ mbajti një fjalim para njerëzve dhe, pasi e falënderoi Allahun ashtu siç e meriton Ai, tha: “O ju njerëz, (disa nga) *popujt që kanë qenë para jush janë shkatërruar për shkak se, kur vidhte fisniku, e linin; e, kur vidhte i dobëti, ia ekzekutonin dënimin. Ndërkaq, unë (nuk jam ashtu, dhe), ju betohem në Atë, në*

dorën e të Cilit është shpirti im, se, edhe po të vidhte Fatimja, e bija e Muhamedit, do t'ia prisja dorën.”

Pastaj urdhëroi, ndaj, gruas në fjalë, iu pre dora.

Aishja kallëzon: “Më pas kjo grua është penduar sinqerisht, është martuar dhe më vinte me kërkesa, të cilat ia parashtroja Profetit ¹⁴¹ صلى الله عليه وسلم.

Drejtësia është e kundërta e padrejtësisë. Allahu na ka urdhëruar të jemi të drejtë në fjalë dhe gjykime:

﴿وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ﴾

“Kur të flisni, thoni të vërtetën, qoftë edhe për të afërmit tuaj!...” (Kurani: El Enam, 152)

﴿وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ﴾

“... dhe, kur të gjykoni midis njerëzve, të gjykoni drejt...” (Kurani: En Nisa, 58)

¹⁴¹ Buhariu (12/86, numër 6787) dhe Muslimi (3/1315, numër 1688). Shih edhe: *Sherhu-n-Nevevi* (11/186) dhe *Fet’hu-l-Bari* (12/95-96).

Nisur nga fakti se Profeti ﷺ është shembull, atëherë këtë dhe shembuj të tjerë nga qëndrimet e tij thirrësit myslimanë duhet t'i aplikojnë në misionin e tyre.¹⁴²

¹⁴² Shembuj të kësaj natyre shih në: *Sunen Ebi Davud* (2/242), *Sunen et Tirmidhijj* (3/137), *Sunen en Nesaijj* (7/64); Buhariu (3/292; 2/143; 11/312; 12/112); Muslimi (3/458) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 534-535).

3.9. Qëndrime profetike për bujarinë dhe dorëdhënien

Enesi, *radijallahu anhu*, transmeton: “Të Dërguarit të Allahut ﷺ nuk i është kërkuar të japë diç në këmbim të (pranimit të) Islamit,¹⁴³ e të mos e ketë dhënë.” Një njeri pati ardhur (dhe pati kërkuar dele në këmbim të fesë), andaj i pati dhënë dele (që mbushnin një hapësirë) ndërmjet dy kodrave. Njeriu në fjalë qe kthyer te populli i vet dhe u kishte thënë: “O njerëz, pranojeni Islamin, sepse Muhamedi jep aq shumë, saqë nuk i frikësohet varfërisë.”¹⁴⁴

Ky rast tregon nivelin e lartë të bujarisë që kishte i Dërguari i Allahut ﷺ.¹⁴⁵

¹⁴³ Është për qëllim pasuria që u është dhënë njerëzve për t’ua përfituar zemrat.

¹⁴⁴ Muslimi (4/1806, numër 2312).

¹⁴⁵ Shembuj të bujarisë dhe dorëdhënies së Profetit, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, ka shumë dhe, për më tepër, referohu: Buhariu (me komentin *Fet’h*) (1/30, numër 6; 10/455, numër 6033; 11/264, numër 6445; 11/303, numër 6470), Muslimi (4/1805-1806, numër 2311-2312; 2/730, numër 1057; 2/687, numër 991).

Profeti ﷺ jepte pasuri si shenjë e kërkimit të kënaqësisë së Allahut dhe dëshirës që njerëzit ta pranojnë Islamin, pra, si nxitje dhe përfitim i zemrave të tyre. Ka raste kur njeriu fillimisht e shfaq Islamin për ndonjë interes material, por, më vonë, së pari me mirësinë e Allahut e pastaj me mirësinë e Profetit ﷺ, nuk vonon e zemra i hapet për Islam, imani ia pushton zemrën, duke u bërë kështu më i dashur tek ai sesa dynjaja dhe çfarë ka në të (përfitimi material).¹⁴⁶

Për këtë ka dëshmi të shumta. Imam Muslimi në *Sahihun* e tij se shënon se Profeti ﷺ kishte luftuar në Betejën Çlirimit (të Mekës), pastaj, bashkë me myslimanët, kishte dalë për në Betejën e Hunejnit, ku Allahu u dhuroi fitore të madhe myslimanëve. Profeti ﷺ i dha njëqind dele Safvan ibn Umejes, pastaj njëqind të tjera, pastaj edhe njëqind të tjera (gjithsej treqind sosh), me ç'rast Safvani kishte thënë: “Betohem në Allahun se më dha çfarë më dha Muhamedi, porse në zemrën time ende ishte njeriu më i

¹⁴⁶ Shih: *Sherhu-n-Nevevi* (15/72).

urrjer. Ai vazhdonte të më jepte, derisa u bë njeriu më i dashur tek unë.”¹⁴⁷

Enesi, *radijallahu anhu*, ka thënë: “Ka raste kur njeriu e pranon Islamin vetëm për përfitim material, por pastaj, pa vonuar shumë, Islami i bëhet më i dashur se dynjaja dhe çfarë ka në të.”¹⁴⁸

Kur Profeti ﷺ shihte ndonjë njeri me besim të dobët, i jepte pasuri dhe thoshte: “*Ndodh t’i jap dikujt, ndërkohë tjetri (të cilit nuk i jap) të jetë më i dashur tek unë sesa ai, (këtë e bëj) nga frika që të mos tërhiqet zvarrë për fytyrë në Xhehenem.*”¹⁴⁹

Për këtë shkak Profeti ﷺ disa kurejshëve ua jepte nga njëqind deve.¹⁵⁰

Ndër ngjarjet e tjera madhështore të Profetit ﷺ që kanë të bëjnë me bujarinë dhe

¹⁴⁷ Muslimi (4/1806, numër 2313).

¹⁴⁸ Muslimi (4/1806, numër 2312/58).

¹⁴⁹ Buhariu (3/340, numër 1478) dhe Muslimi (3/733, numër 1059).

¹⁵⁰ Buhariu (6/249, numër 3147).

zemërgjerësinë është edhe ajo me gruan idhujtare, pronaren e dy shakujve (enëve të mëdha të ujit). Pasi Profeti ﷺ u dha ujë shokëve të tij prej dy shakujve të saj dhe ato u kthyen edhe më të mbushura seç ishin më parë, u tha sahabëve: “Tuboni (diç si shpërblim) për të!” Kështu, për të mblodhën ushqim me bollëk, e vendosën në një rrobë dhe e bartën deri te deveja e saj, e hapën rrobën para saj dhe i thanë: “Shko dhe ushqeje familjen tënde me këta ushqim dhe dije se, për Zotin, nuk ta kemi pakësuar ujin tënd aspak. Allahu është Ai që na ka dhënë për të pirë!”

Në rrëfim qëndron se ajo ishte kthyer te populli i saj dhe u kishte thënë: “Kam takuar magjistarin më të madh ose, siç pretendonin, ai ishte profet.” Allahu udhëzoi blloqe të tëra shtëpish nëpërmjet kësaj gruaje, e cila e pranoi Islamin dhe bashkë me të e pranuan edhe të tjerët.¹⁵¹

Në një motërzim tjetër qëndron: “Pas këtij rasti, sa herë që myslimanët sulmonin lagjet e

¹⁵¹ Buhariu (6/580, numër 3571) dhe Muslimi (1/476, numër 682).

idhujtarëve, e kursenin këtë bllok shtëpish. Një ditë ajo i tha popullit të vet: “Nuk besoj se ata njerëz po ju lënë pa ndonjë qëllim. Andaj, a keni ndërmend ta pranoni Islamin?” Populli i saj e respektoi dhe sakaq hynë në Islam.¹⁵²

Arsyeja pse kjo grua e pranoi Islamin rrjedh nga dy gjëra:

- 1) Mrekullia profetike që kishte parë, sepse Profeti ﷺ dhe shokët e tij kishin marrë ujë nga shakujt e saj, por uji nuk i ishte pakësuar, dhe
- 2) Bujaria e Profetit ﷺ, i cili, kur kishte urdhëruar t’i tubonin asaj ushqim (si shpërblim), ata i kishin tubuar sasi të madhe.

Ndërkaq, sa i përket popullit, Islamin e pranuan nëpërmjet saj sepse myslimanët, me miratimin e Profetit ﷺ, ishin të kujdesshëm në raport me ta dhe këtë për të përfituar zemrat e tyre. Zaten, këtu qëndron sekreti pse ata pranuan Islamin.¹⁵³

¹⁵² Buhariu (1/448, numër 344).

¹⁵³ Shih: *Fet’hu-l-Bari* (1/453).

Këta shembuj që cituam në krahasim me bujarinë që posedonte i Dërguari i Allahut ﷺ janë vetëm si një pikë uji në det! Po ne? Sa shumë që kemi nevojë për ta, veçmas thirrësit apo hoxhallarët, të cilët duhet ta pasojnë Profetin ﷺ, të shkëpusin shkëndija nga drita dhe udhëzimi i tij, jo vetëm për misionin e tyre, por edhe për çdo gjë tjetër!

3.10. Qëndrimi i Profetit ﷺ me liderin e hipokritëve, Abdullah ibn Ubejin

Para se Profeti ﷺ të vinte në Medinë, fiset eus dhe hazreh kishin rënë në ujdi që Abdullah ibn Ubejin ta bënin mbret. Askush nuk diskutonte për nderin e tij, porse dy fiset në fjalë nuk e kontestonin as dhe një çast të vetëm mundësinë që ai të ishte prijësi i tyre. Madje, kurrë më parë nuk ishin të një mendimi që dikush tjetër mund t'i udhëhiqte. Ia kishin bërë gati dhe kurorën. Kur Profeti ﷺ vajti në Medinë, njerëzit e braktisën atë për t'iu bashkëngjitur Profetit ﷺ, gjë e cila e zemëroi pa masë. Profetin ﷺ e shihte si dikë që ia ka marrë pushtetin, por, kur pa se populli e

pranuan Islamin, formalisht e pranoi edhe ai, por duke vazhduar me urrejtjen, mërinë dhe hasmërinë ndaj Islamit.¹⁵⁴ Nuk linte mundësi pa e shfrytëzuar për të penguar përparimin e Islamit, për të përçarë myslimanët dhe për të ndihmuar çifutët. Ndonëse me dinakëri e hipokrizi, qëndrimet e tij urrejtëse ndaj Islamit u shfaqën, por, megjithëkëtë, Profeti ﷺ armiqësinë e tij e shpërblente me falje dhe butësi. Gjendja e tij ishte shumë komplekse. Ai shfaqej si mysliman dhe kishte përkrahës nga radhët e hipokritëve, kështu që (për të mos u bërë më keq) Profeti ﷺ e nderonte me fjalë dhe vepra, si dhe e falte për gabimet dhe të këqijat, dhe atë në goxha raste, prej të cilave do të veçonim:

1) Ndërmjetësimi për çifutët beni kajnuka që shkelën marrëveshjen

Pas Betejës së Bedrit fisi çifut beni kajnuka theu marrëveshjen me myslimanët. Kjo ndodhi kur një gruaje myslimane qëllimshëm iu zhvesh rroba

¹⁵⁴ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (2/216) dhe *El-Bidaje ve-n-nihaje* (4/157).

në treg dhe kur u vra një mysliman vetëm pse e ndihmoi atë. Ditën e shtunë, që konsistoi të ishte mesi i muajit sheval, Profeti صلى الله عليه وسلم shkoi dhe i rrethoi. Ishin bërë plot njëzet muaj që Profeti صلى الله عليه وسلم kishte migruar në Medinë. I mbajti të rrethuar për pesëmbëdhjetë ditë. U mbyllën brenda kalave të tyre, por nuk i rezistuan dot rrethimit. Allahu lëshoi frikë në zemrat e tyre. Iu dorëzuan Profetit صلى الله عليه وسلم. Ishin 700 luftëtarë. Abdullah ibn Ubeji shkoi dhe i tha: “O Muhamed, bëhu i mirë me aleatët e mi!” Profeti صلى الله عليه وسلم nuk ia vuri veshin, ndaj përsëriti: “O Muhamed, sillu mirë me aleatët e mi!” Profeti صلى الله عليه وسلم ia ktheu shpinën dhe nuk iu përgjigj. E futi dorën në xhepin e parzmores së Profetit صلى الله عليه وسلم dhe tha: “Betohem në Allahun se nuk të lëshoj pa i falur aleatët e mi. Katërqind ushtarë të paarmatosur (me parzmores) dhe treqind të armatosur (me parzmores) më kanë mbrojtur nga armiku i kuq dhe i zi, kurse ti dëshiron t’i vrasësh për një ditë. Kam

frikë se do të ketë pasoja të rënda pas kësaj.”

Profeti ﷺ i fali ata,¹⁵⁵ por kërkoi që ta lëshonin Medinën. Kështu, ata dolën dhe shkuan në Sham, me ç’rast Profeti ua konfiskoi pasuritë. Sipas rregullave, një të pestën e ndali për vete.¹⁵⁶

2) Ligësitë dhe sherret që i bëri Profetit

ﷺ në Betejën e Uhudit

Kur Profeti ﷺ ishte nisur për në Betejën e Uhudit dhe ndodhej në mes të rrugës, Abdullah ibn Ubej ishte ndarë me një të tretën e ushtrisë, me ç’rast ishte kthyer në Medinë. Pas i ndoqi Abdullah ibn Amër ibn Harami, babai i Xhabirit, duke i qortuar për këtë veprim dhe duke i nxitur që të kthehen. Ejani dhe luftoni në rrugën e Allahut, ose mbron veten, - iu tha. Thanë: “Po ta dinim se ju do të

¹⁵⁵ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (2/428) dhe *El-Bidaje ve-n-nihaje* (4/4).

¹⁵⁶ Shih: *Zadu-l-mead* (3/126; 190).

luftoni, nuk do të ktheheshim.”
Abdullahu i la dhe u kthye.¹⁵⁷

Përkundër këtij gabimi të madh e të rëndë dhe kësaj tradhtie që ua bënë myslimanëve, Profeti ﷺ nuk e ndëshkoi.

- 3) Pengimin e Profetit ﷺ nga përhapja e fesë

Profeti ﷺ ishte nisur për të shkuar te Sad ibn Ubade, kështu që rruga i kishte rënë të kalonte pranë armikut të Allahut, Abdullah ibn Ubejit, i cili ishte duke qëndruar me disa pjesëtarë të fisit të vet. Profeti ﷺ u ul pak me ta, i përshëndeti, u lexoi pak Kuran, i thirri në fenë e Allahut, ua kujtoi Atë dhe, krejt në fund, ua tërhoqi vërejtjen që të mos vazhdonin me të këqija. Kur Abdullahu e kreu, iu drejtua (me ironi dhe në shenjë nënçmimi): “Ore ti, nuk ka fjalë më të mira se këto fjalët e tua. Por, nëse janë të

¹⁵⁷ Shih: *Zadu-l-mead* (3/194); *Siretu Ibn Hisham* (3/8; 57) dhe *El-Bidaje ve-n-nihaje* (4/51).

vërteta, përse nuk qëndron në shtëpinë tënde, që t'ia thuash atij që të viziton e ta lësh rehat atë që nuk të viziton dhe që të mos e shqetësosh në ndejën e tij?”¹⁵⁸

Megjithëkëtë, Profeti ﷺ nuk e qortoi, por e fali.

4) Përkrahja e armiqve të fesë

Kur çifutët e fisit beni nadir e thyen marrëveshjen ngaqë deshën ta mbysin Profetin ﷺ, ai dërgoi tek ata Muhamed ibn Meslemen që t'i urdhëronte ta lëshonin Medinën. Hipokritët, në krye me Abdullah ibn Ubejin, i dërguan mesazhe në shenjë mbështetjeje dhe përkrahjeje. Iu thanë që të qëndrojnë dhe të rezistojnë, sepse ata do të ishin që do të luftonin përkrah tyre. Madje, u premtuan se po të vinte puna të lëshonin Medinën, do ta lëshonin edhe këta. U mashtruan dhe menduan se mund ta sfidonin Profetin ﷺ. E thyen dhe e shkelën marrëveshjen. Profeti ﷺ i rrethoi,

¹⁵⁸ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (2/218-219).

sakaq Allahu ua futi frikën në palcë. Nuk rezistuan dot. Profeti ﷺ i përzuri. Disa prej tyre shkuan në Hajber e të tjerët në Sham.¹⁵⁹

Profeti ﷺ nuk e ndëshkoi Abdullahun për këto veprime.

- 5) Kurthi dhe tradhtia ndaj Profetit ﷺ dhe myslimanëve në Betejën e Murejsias
- Në këtë betejë Abdullah ibn Ubeji ndërmori disa qëndrime, ndëshkimi për të cilat do të duhej të ishte mbytyja. Prej këtyre qëndrimeve veçojmë:

- Në këtë betejë hipokritët thurën shpifjen për Aishen, *radijallahu anha*. Ideator i tërë kësaj ishte Abdullah ibn Ubej ibn Seluli.¹⁶⁰
- Në këtë betejë Abdullah ibn Ubeji tha fjalët që Allahu ia rrëfeu Profetit ﷺ në Kuran:

¹⁵⁹ Shih: *Siretu Ibn Hisham* (3/192); *El-Bidaje ve-n-nihaje* (4/75) dhe *Zadu-l-mead* (3/127).

¹⁶⁰ Tregimin për shpifjen më gjerësisht mund ta gjesht në: Buhariu (7/431, numër 4141); Muslimi (4/2129) dhe *Zadu-l-mead* (3/256-268).

﴿لَئِنْ رَجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ﴾

“Nëse kthehemi në Medinë, pa dyshim që të fuqishmit do t’i dëbojnë të dobëtit nga ajo!...”

(Kurani: El Munafikun, 8)

- Në këtë betejë armiku i Allahut tha:

﴿لَا تُنْفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا﴾

“Mos u jepni kurrgjë atyre që janë me të Dërguarin e Allahut, me qëllim që të largohen prej tij!...” (Kurani: El Munafikun, 7)

Në rastet që përshkruam vërehet qartë urtësia dhe largpamësia e Profetit ﷺ në shuarjen e zjarrit të trazirave dhe këputjen e së keqes së Abdullah ibn Ubejit në rrënjë, duke e duruar, duke përballuar të këqijat e tij dhe duke kthyer me falje të gjitha ato skandale dhe sherre që ai ia bëri personalisht atij dhe shoqërisë islame, në përgjithësi. Shkaku pse veproi kështu është se ky njeri kishte përkrahës, kështu që kishte frikë për të ligat që misioni islam mund t’i pësonte prej tyre. Pastaj ai, edhe pse në zemër e fshihte mosbesimin, publikisht deklaroi Mysliman. Duke pasur parasysh këtë, Profeti ﷺ iu përgjigj

Omerit që kërkonte mbytjen e tij: “Lëre, që njerëzit të mos thonë se Muhamedi po i mbyt shokët e vet!”¹⁶¹

Po ta mbyste, njerëzit do të irritoheshin prej Islamit, sepse ata Abdullah ibn Ubejin e shihnin si mysliman, kështu që do të linte të kuptohej se Muhamedi po i mbyt myslimanët, e kjo do të kishte pasojat e veta. Kjo reflekton urtësinë e Profetit ﷺ, i cili duroi disa të këqija nga frika se mund të sillnin të këqija të tjera më të mëdha, duroi që të forcohej Islami dhe gjykoi në bazë të asaj që shihte (Islamin e Abdullahut)¹⁶² sepse atë që fshehin zemrat e di vetëm Allahu.

Më pas edhe Omerit, *radijallahu anhu*, iu bë e qartë urtësia që fshihej në vendimin e Profetit ﷺ për të mos e mbytur hipokritin, thoshte:

¹⁶¹ Buhariu (8/648; 652) dhe Muslimi (4/1998, numër 2584/63).

¹⁶² Profeti, *sal-lallahu alejhi ue sel-lem*, e dinte se Abdullah ibn Ubeji ishte hipokrit, por, përderisa njerëzit nuk e dinin këtë, atëherë publikisht e trajtonte në bazë të asaj që ai shfaqte (Islamin), pra, si mysliman. Përkthyesi.

“Betohem në Allahun se e kam ditur që çështja e (gjykimi, vendimi i) Profetit ﷺ është me më prosperitet e mbarësi se çështja ime.”¹⁶³

Kështu, duke pasuar Profetin ﷺ, thirrësit duhet ta ndjekin vijën e urtësisë në misionin e tyre.

Dhe, fare në fund, Allahut të Madhëruar ia shprehim falënderimet, ndërsa përshëndetjet ia përcjellim zotërisë sonë, Muhamedit, familjes dhe shokëve të tij!

¹⁶³ Shih: *El-Bidaje ve-n-nihaje* (4/185); *Sherhu-n-Nevevi* (16/139) dhe *Hadha el-Habib ja muhibb* (f. 336).

PËRMBAJTJA

Parathënie	3
Hyrja	5

Kapitulli I:

QËNDRIMET E PROFETIT MUHAMED صلی اللہ علیہ وسلم **PARA HIXHRETIT**

.....	7
-------	---

1. Largpamësia profetike në periudhën e thirrjes dhe predikimit fshehtas	9
--	---

2. Largpamësia profetike në periudhën e thirrjes haptazi	17
--	----

2.1. Ngjitja në kodrën Safa dhe thirrja publike	18
---	----

2.2. Qëndrueshmëria e Muhamedit صلی اللہ علیہ وسلم para përfaqësuesve kurejshë dhe rezistenca ndaj persekutimit të tyre	26
--	----

2.3. Qëndrimet e Muhamedit صلی اللہ علیہ وسلم ose vizioni i tij pas daljes për të shkuar në Taif	51
---	----

Kapitulli II:

QËNDRIMET E PROFETIT MUHAMED ﷺ PAS HIXHRETIT

..... 69

1. Vizioni profetik për reformimin dhe
themelimin e shtetit 71

1.1. Ndërtimi i xhamisë dhe tubimi në të si
nisma e parë e bashkimit shpirtëror 72

1.2. Thirrja plot urtësi drejtuar hebrenjve për
të pranuar Islamin 75

1.3. Vëllazërimi i muhaxhirëve dhe ensarëve
..... 80

1.4. Edukimi i mirëfilltë 84

1.5. Besëlidhja ndërmjet muhaxhirëve e
ensarëve dhe lidhja e paqes me hebrenjtë 91

2. Vizioni dhe largpamësia profetike në
përgatitjen e kapaciteteve ushtarake dhe në
konceptin për trimërinë dhe heroizmin 94

2.1. Qëndrimet profetike në betejën e madhe
të Bedrit 95

2.2. Qëndrimet plot urtësi të Profetit ﷺ në Betejën e Uhudit	101
2.3. Qëndrimet heroike dhe plot urtësi të Profetit ﷺ në Betejën e Hunejnit	106
2.4. Raste të tjera që shpalosin urtësinë dhe guximin e Profetit ﷺ	111
 3. Muhamedi ﷺ dhe manifestimi personal i urtësisë	115
3.1. Qëndrimi i tij ﷺ me Thumame ibn Uthalen, të parin e jemamasve	115
3.2. Qëndrimi i Profetit ﷺ me beduinin që deshi ta vriste	121
3.3. Qëndrimi i Profetit ﷺ ndaj rabinit Zejd ibn Suúnneh	123
3.4. Qëndrimi i Profetit ﷺ me beduinin që urinoi në xhami	127
3.5. Qëndrimi i Profetit ﷺ me Muavije ibn Hakemin	133
3.6. Qëndrimi i Profetit ﷺ me Tufejl ibn Amër Deusin.....	137

3.7. Qëndrimi i Profetit ﷺ me djaloshin e ri që kërkonte leje për imoralitet	139
3.8. Qëndrimi i Profetit ﷺ me njeriun që kërkoi të ndërmjetësonte për anulimin e një ekzekutimi.....	150
3.9. Qëndrime profetike për bujarinë dhe dorëdhënien	154
3.10. Qëndrimi i Profetit ﷺ me liderin e hipokritëve, Abdullah ibn Ubejin	159